

1936 + bylagen

NOTA, BETREFFENDE DEN TOESTAND VAN 'S RIJKS FINANCIËN.

Behoorende bij de ontwerpen van wet tot vaststelling van de
Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1936.

Ter begeleiding van de stukken betreffende de ontwerp-Rijks-
begrooting heeft de ondergeteekende de eer de gebruikelijke Nota
betreffende den toestand van 's Rijks financiën over te leggen
met de daarbij behorende bijlagen.

Deze Nota behelst de opmerkingen en beschouwingen, tot
welke 's Rijks financieele toestand den ondergeteekende, in
verband met de ramingen voor het dienstjaar 1936, aanleiding
geeft.

Vooraf moge de aandacht gevraagd worden voor de cijfers
van de dienstjaren 1932, 1933, 1934 en het loopende jaar 1935,
voor zoover deze bekend zijn.

De definitieve cijfers van het

dienstjaar 1932,

zooals deze zijn vastgesteld bij de wet van 2 Augustus 1935
(*Staatsblad* n°. 449), zijn als volgt:

	TITEL A. Gewone dienst.	TITEL B. Kapitaaldienst.	TOTAAL.
Ontvangsten	f 515 168 165,35 ⁵	f 660 061 597,23	f 1 175 229 762,58 ⁵
Uitgaven	591 216 718,47 ⁵	487 750 884,12 ⁵	1 078 967 602,60
Tekort	f 76 048 553,12	—	—
Overschot	—	f 172 310 713,10 ⁵	f 96 262 159,98 ⁵

De cijfers, opgenomen in de ingevolge artikel 86, 2de lid, der
Comptabiliteitswet (*Staatsblad* 1927, n°. 259) samengestelde
en door de Algemeene Rekenkamer goedgekeurde algemeene
rekening van het

dienstjaar 1933

zijn als volgt:

Titel A. Gewone dienst.

Uitgaven	f 572 829 640,97
Middelen	516 958 612,69
Nadeelig saldo	f 55 871 028,28

Titel B. Kapitaaldienst.

Uitgaven	f 452 020 397,79 ⁵
Middelen	556 805 039,33
Voordeelig saldo	<u>f 104 784 641,53⁵</u>

Het tekort op den *gewonen* dienst werd in de vorige Nota gesteld op f 58 265 952,70. Thans blijkt een tekort aanwezig van f 55 871 028,28. Dit gunstig verschil is toe te schrijven aan eene wijziging zoowel in de cijfers der uitgaven, als in die der ontvangsten. Ten vorigen jare werd voor de uitgaven van den gewonen dienst een voorloopig totaalcijfer genoemd van f 574 104 437. Dit totaal is thans nader vastgesteld op f 572 829 640,97, gevende eene vermindering van f 1 274 796,03.

De opbrengst der gewone middelen vertoont, in vergelijking met het bedrag, ten vorigen jare als voorloopige uitkomst vermeld, eene stijging van f 1 120 128,39. De gewone middelen werden ten vorigen jare opgenomen met een totaalcijfer van f 515 838 484,30, tegen thans f 516 958 612,69. Als voornaamste oorzaak kan genoemd worden eene hoogere opbrengst van rente en aflossing van door het Rijk verstrekte kapitalen.

Het voordeelig saldo op den *Kapitaaldienst* werd in de vorige nota gesteld op f 157 334 359,12. Thans blijkt dit te zijn f 104 784 641,53⁵ derhalve f 52 549 717,58⁵ lager, en wel ten gevolge van hoogere uitgaven tot een bedrag van f 62877221,62⁵ en hoogere middelen ad f 10 327,504,04. Wat de uitgaven betreft is dit in hoofdzaak het gevolg van afboeking van het nadeelig saldo van het Leeningfonds 1914, groot f 56 390 317,21⁵, waarvoor bij de wet van 29 December 1934 (*Staatsblad* n°. 732) machtiging werd verleend, terwijl voor rentedragende kasvoorschotten aan gemeenten f 7 498 000 meer noodig bleek te zijn geweest. Hiertegenover staat de hoogere opbrengst ad f 10 327 504,04 van de middelen, welk bedrag o.a. is ontstaan door een hoogere ontvangst groot f 3 491 736,98, in zake de uitkeering door het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie wegens waardevermindering van voorraden en aflossing van verstrekt kapitaal, terwijl alsnog werden verantwoord f 5 800 000 wegens aflossing van het voorschot door het Rijk aan het voormalig Wegenfonds verstrekt en f 1 248 407,89 wegens het batig slot der rekening van het Fonds tot verbetering van de Kustverdediging.

Dienst 1934.

De voorloopige gegevens leveren de volgende uitkomsten op:

Titel A. Gewone dienst.

Uitgaven	f 647 445 053,11 ¹⁾
Middelen	610 249 875,—
Nadeelig saldo	<u>f 37 195 178,11</u>

Titel B. Kapitaaldienst.

Uitgaven	f 1 020 470 623,79 ²⁾
Middelen	93 251 836,—
Nadeelig saldo	<u>f 927 218 787,79</u>

¹⁾ Dit bedrag is het in bijlage A laatste kolom genoemde bedrag ad f 668 069 996,43, verminderd met de nog niet in de daar genoemde cijfers verwerkte overbrenging ad f 27 500 000 wegens aflossing van Staatsschuld naar den Kapitaaldienst (zie pag. 7) en verhoogd met f 6 875 056,68, zijnde het verschil tusschen de op pag. 6 vermelde ontvangsten, voortvloeiende uit de extra-heffingen ingevolge art. 3 der „Crisisuitvoerwet” 1931, *Staatsblad* n°. 553, ad f 8 005 011 en de tot heden ten laste van den dienst 1934 gebrachte uitgaven, welke uit die heffingen worden gefinancierd ad f 1 129 954,32.

²⁾ Dit bedrag is het in bijlage A vermelde bedrag ad f 992 970 623,79, vermeerderd met de nog niet naar den Kapitaaldienst overgebrachte f 27 500 000 in noot 1 genoemd. Onder het bedrag van f 992 970 623,79 is begrepen een bedrag van f 897 403 500 voor versterkte aflossing wegens conversie van Staatsschuld.

Het voor het jaar 1934 op den gewonnen dienst becijferd nadeelig saldo bedraagt, blijkens bovenstaand overzicht, f 37 195 178,11, doch werd, daar de in noot 1 op pag. 2 vermelde rectificaties nog niet in de begrotingscijfers konden worden verwerkt, in bijlage A gesteld op f 57 820 121,43, welk laatste cijfer in de hierna vermelde bespreking is aangehouden.

Blijkens de aanvankelijk toegestane begroeringen werd aan gewone uitgaven geraamd f 731 051 364 en aan gewone middelen f 463 446 818. Aanvankelijk werd dus een nadeelig saldo verwacht van f 267 604 546.

Onderstaande staat geeft een overzicht van de thans in de begrooïng vermelde cijfers :

1934. Titel A. Gewone dienst.	Aanvankelijk toegestaan.	Voorloopig resultaat.	Verschl.
Uitgaven	f 731 051 364,—	f 688 069 996,43	f 62 981 367,57
Ontvangsten	463 446 818,—	610 249 875,—	146 803 057,—
Nadeelig saldo . . .	f 267 604 546,—	f 57 820 121,43	1) f 209 784 424,57

A. MIDDELEN.

De aanvankelijke ranning der middelen ad f 463 446 818 werd verhoogd wegens :

- a. verlenging van in 1934 aflopende belastingheffingen 60 138 000
- b. nieuwe belastingheffingen 95 420 000
- c. overbrenging van belasting- en andere middelen van het Leeningfonds 1914 14 058 064
- d. saldo van verhoogingen en verlagingen van verschillende middelenposten 154 040

Totaal nader geraamd f 633 216 922

Volgens de voorloopige cijfers hebben de middelen opgebracht 610 249 875

derhalve minder f 22 967 047

Onderstaande staten geven een overzicht van de aanvankelijke en de gewijzigde ranningen, alsmede van de vermoedelijke opbrengsten der middelen :

1) De omstandigheid, dat de uitkomst f 209 784 424,57 gunstiger is dan de ranning, houdt uiteraard verband met de genomen maatregelen tot verhooging van de middelen en tot verlaging van de uitgaven, welke in de aanvankelijke begrooïng niet waren verweikt.

Belastingmiddelen.	Aanvankelijke raming.	Nadere raming.	Vermoedelijke opbrengst.	Meer		Minder
				dan de nadere raming.		
1	2	3	4	5	6	
Grondbelasting	f 6 075 000	f 9 735 000	f 9 718 000	—	f 17 000	
Inkomstenbelasting.	45 300 000	54 880 000	59 500 000	f 4 620 000	—	
Vermogensbelasting	11 300 000	17 515 000	17 637 000	122 000	—	
Verdedigingsbelasting I	—	11 700 000	9 000 000	—	2 700 000	
Belasting van de doode hand	—	3 000 000	1 281 000	—	1 719 000	
Dividend- en Tantiëmebelasting	9 000 000	12 240 000	13 192 622	952 622	—	
Rechten op den invoer	69 500 000	86 462 500	82 190 166	—	4 272 334	
Statistiekrecht	1 800 000	1 800 000	1 769 815	—	30 185	
Accijns op zout	2 300 000	2 300 000	2 117 572	—	182 428	
„ geslacht.	6 500 000	6 500 000	6 196 569	—	303 431	
„ wijn	1 300 000	2 340 000	2 718 288	378 288	—	
„ „ gedistilleerd	30 000 000	33 000 000	30 344 725	—	2 655 275	
„ „ bier	11 000 000	11 815 000	10 201 836	—	1 613 164	
„ „ accijns op bier	400 000	—	—	—	—	
Opcenten op accijns op suiker	52 000 000	62 200 000	52 921 494	—	9 278 506	
Accijns op suiker	1 700 000	—	—	—	—	
Opcenten op accijns op suiker	21 000 000	31 000 000	31 341 402	341 402	—	
Accijns op tabak	600 000	600 000	497 374	—	102 626	
Belasting op gouden en zilveren werken	—	81 500 000	54 416 542	—	27 083 458	
Omzetbelasting	15 000 000	15 860 000	17 509 278	1 649 278	—	
Rechten en boeten van zegel	10 000 000	10 000 000	11 302 408	1 302 408	—	
Rechten en boeten van registratie	30 400 000	30 400 000	34 840 203	4 440 203	—	
Rechten en boeten van successie	—	5 400 000	4 769 763	—	630 237	
Couponbelasting	—	—	—	—	—	
Totaal der belastingmiddelen	f 325 175 000	f 490 247 500	f 453 466 057	f 13 806 201	f 50 587 644	
				minder f 36 781 443		

Overige middelen.	Aanvankelijke raming.	Nadere raming.	Vermoedelijke opbrengst.	Meer		Minder	
				dan de nadere raming.			
1	2	3	4	5	6		
Hoofdstuk I	f 1 200	f 1 200	f 1 200	—	—		
II	57 340	57 340	59 780	2 440	—		
III	610 885	610 885	906 033	295 148	—		
IV	5 400 450	5 381 990	5 859 257	477 267	—		
V	16 225 578	16 225 578	16 497 022	271 444	—		
VI	14 285 770	14 285 770	13 600 697	—	f 685 073		
VII A	60 279 702	64 745 766	66 177 965	1 432 199	—		
VII B	9 682 753	9 682 753	11 079 566	1 396 813	—		
VIII	9 423 980	9 423 980	10 166 970	742 990	—		
IX	8 494 954	8 494 954	9 126 127	631 173	—		
X	4 409 283	4 509 283	13 602 668	9 093 385	—		
X A	8 711 215	8 861 215	9 069 455	208 240	—		
XI	688 708	688 708	637 078	—	51 630		
XII	Memorie.	Memorie.	—	—	—		
Totaal der overige middelen . .	f 138 271 818	f 142 969 422	f 136 783 818	f 14 551 099	f 736 703		
				meer f	13 814 396		
Totaal der belastingmiddelen . .	325 175 000	490 247 500	453 466 057	13 806 201	f 50 587 644		
Algemeen totaal	f 463 446 818	f 633 216 922	f 610 249 875	f 28 357 300	f 51 324 347		
				minder f	22 967 047		

Ten aanzien van de verschillende in het overzicht voorkomende meerdere of mindere opbrengsten (kolommen 5 en 6) kan nog het volgende worden medegedeeld:

Belastingmiddelen.

Inkomstenbelasting. De opbrengst dezer belasting is, in vergelijking met de ranning, meegerallen.

Verdelingsbelasting I. De ranning dezer belasting was feitelijk te hoog gesteld.

Belasting van de doode hand. Aangezien de vrijstellingsbepalingen een veel belangrijker uitwerking hebben gehad dan aanvankelijk werd verwacht en bovendien nog niet alle aanslagen van deze nieuwe belasting waren vastgesteld, bracht deze belasting in het eerste jaar van haar werking belangrijk minder op dan de ranning.

Rechten op den invoer. Als gevolg van de invoering der Omzetbelastingwet heeft een abnormaal groote invoer in het einde van 1933 plaats gehad en daartegenover een zooveel mindere invoer in de eerste maanden van 1934. Deze omstandigheden beïnvloedden de opbrengst van 1934 ongunstig. Deze opbrengst is bovendien gedrukt door de voortschrijdende malaise, de prijsverlaging en de contingenteeings- en cleavingsmaatregelen.

Accijns op gedistilleerd en accijns op bier. Wegens minder gebruik van gedistilleerd en bier is de opbrengst beneden de ranning gebleven.

Accijns op suiker. De mindere opbrengst is in de eerste plaats het gevolg van de vermindering van het aantal openten op dezen accijns met ingang van 1 Juli 1934 van 30 op 10. Bovendien is de invoering van de crisissuikerheffing in October 1933 oorzaak geweest, dat vóór de inwerkingtreding van die heffing groote voorraden suiker zijn ingeslagen. Als terugslag daarop is in de eerste maanden van 1934 een belangrijk mindere hoeveelheid suiker veranceijnsd.

Omzetbelasting. Het is gebleken, dat de ranning ad f 81 500 000 van de omzetbelasting te hoog was. De opbrengst wordt ongunstig beïnvloed door verschillende factoren. In de eerste plaats door verhoogden invoer vóór 1 Januari 1934 en door verhoogde aflevering van goederen door binnenlandsche fabrikannten, eveneens vóór 1 Januari 1934 en voorts door de omstandigheid, dat een belangrijk gedeelte van de Omzetbelasting wordt betaald in den vorm van kwartaalsgewijze opgelegde aanslagen, die eerst na afloop van het kwartaal worden voldaan. Zodoende zijn de aanslagen over het laatste kwartaal van 1934 ontvangen in 1935 en ten bate van dat jaar verantwoord. Overigens wordt de opbrengst ongunstig beïnvloed door verminderde koopkracht en door dalende prijzen der ingevoerde of hier te lande vervaardigde goederen.

Rechten en boeten van zegel. De opbrengst is hooger doordat het effectenzeegel wegens de vele conversies, die hebben plaats gehad, meer heeft opgebracht.

Rechten en boeten van successie. Deze ontvangsten zijn zeer wisselvallig. Met het oog op den economischen toestand was deze ranning, evenals die van de Registratierechten, voorzichtigheids-halve laag gehouden.

Overige middelen.

Hoofdstuk VIIA (Nationale Schuld). Aan gemeenten is een grooter bedrag aan kasgeldleeningen verstrekt, dan waarop was N°. 2.

gerekend. Als gevolg daarvan werd f 1 000 000 meer aan rente ontangen dan was verwacht.

Hoofdstuk VII B (Financiën). Betreffende de Domeinen werd ruim f 200 000 meer ontvangen. Het aandeel in de winst van de Nederlandsche Bank, dat voor *memorie* was geraamd, gaf ruim f 700 000.

De „overige ontvangsten Financiën” gaven ruim f 100 000 meer dan de raming.

Hoofdstuk X (Economische Zaken). De opbrengst wijkt belangrijk af van de raming, omdat daarin zijn begrepen de ontvangsten ad f 8 005 011, voortvloeiende uit de extra heffingen ingevolge artikel 3 der „Crisisuitvoerwet” 1931 (*Staatsblad* n°. 553). Deze ontvangsten zijn in de raming voor „*memorie*” opgenomen.

Evengenoemd bedrag komt echter grootendeels weder tot uitkeering, gedeeltelijk in 1934 en daarna in volgende jaren. ¹⁾

B. UITGAVEN.

Zooals hierboven reeds tot uiting kwam, zijn de *gewone* uitgaven — naar de voorloopige gegevens, waarbij ook de, naar de onderstelling, nog te verrichten uitgaven in rekening zijn gebracht — met f 62 981 367,57 onder de raming gebleven.

Dit blijkt uit onderstaand overzicht:

	Overschrijding.	Minder uitgegeven.
Hoofdstuk I	—	f 421 580,60
” II	—	136 532,89
” III	—	311 376,22
” IV	—	1 347 841,36
” V	—	624 097,—
” VI	—	6 148 580,32
” VII A. . . .	f 48 273 574,42	—
” VII B. . . .	—	86 773 860,33
” VIII	—	2 213 676,—
” IX	—	12 454 394,40
” X	1 202 841,38	—
” X A	—	2 422 598,—
” XI	420 592,—	—
” XII	—	23 838,25
	f 49 897 007,80	f 112 878 375,37
		49 897 007,80
Blijft minder uitgegeven .		f 62 981 367,57

Evenals vorige jaren moge er ook ditmaal op worden gewezen, dat als gevolg van de Comptabiliteitswet betalingen, welke onder de vroegere wetgeving ten laste van den dienst 1933 zouden zijn gekomen, uit het dienstjaar 1934 zijn gekweten.

Met toepassing van artikel 24 van evengenoemde wet is bij de Koninklijke besluiten dd. 16 Juli 1934 (*Staatsblad* n°. 377), 11 Augustus 1934 (*Staatsblad* n°. 479), 28 Augustus 1934 (*Staatsbladen* nos. 496 en 497), 13 September 1934 (*Staatsbladen* nos. 506 en 508), 8 October 1934 (*Staatsblad* n°. 536), 16 October 1934 (*Staatsblad* n°. 549), voor zooveel den gewonnen dienst betreft, een bedrag van f 15 295 727 van den dienst 1933 naar het dienstjaar 1934 overgebracht. Is de gewone dienst 1934 derhalve door het overbrengen van die uitgaven ongunstig beïnvloed, daar staat tegenover, dat zich deze overboeking weder

¹⁾ Zie noot 1 op pagina 2.

van 1934 naar 1935 zal herhalen. Het bedrag daarvan is thans uit den aard der zaak nog niet met juistheid bekend, doch naar uit de voorloopige gegevens blijkt, zal het voor den gewonen dienst vermoedelijk eene som van omstreeks f 14 miljoen bedragen.

Het bedrag der aanvankelijk geraande uitgaven was f 731 051 364,—

(gelijk o.a. in de Miljoenennota over 1934 en op pag. 6/7 dier Nota over 1935 werd medegedeeld, zou dit bedrag als volgt worden verlaagd:

1°. Met de opbrengst der salariskorting ad f 10 017 613,— (diverse hoofdstukken)

2°. Met de besparing van de groote conversie van Staatsschuld, na aftrek van de kosten en van de uitgaven der tweede leening 1933 (VII.4) 14 843 578,—

3°. a. Met de korting op de uitkeering aan de gemeenten uit het Gemeentefonds f 7 216 667,—

b. Met de uitgavenbesparing ten gevolge van de verlen-
ging van hef-
fingen ten
bate van dat
fonds 16 250 000,—

Waardoor VII.B ontlast wordt met 23 476 667,—

4°. Met de vervallen bijdrage aan het Spoorwegensioenfonds (IX) 9 140 000,—

5°. Met de overbrenging van aflossing Staatsschuld naar den Kapitaaldienst (VII.4) 27 500 000,—

6°. Met het vervallen van de bijdrage ter dekking van het tekort in het Leeningfonds 1914, in verband met de ophetting van dat fonds (VII.B) 56 898 718,—

In totaal derhalve eene vermindering met f 141 876 576,—

terwijl Hoofdstuk VII.A moest worden belast met de uitgaven voor rente en aflossing ten laste van het opgeheven Leeningfonds 1914 ... 70 956 782,—

derhalve eene vermindering van de uitgaven
 van den dienst 1934 met f 70 919 794,—

Zoodat het uitgavenpeil van 1934 zou zijn
 gedaald tot f 660 131 570,—

Het is gedaald tot 647 445 053,11

derhalve minder f 12 686 516,89

Hiervan komt voor rekening: van de rente van schatkistpapier pl.m. f 8 100 000; van het tekort in het Gemeentefonds pl.m. f 8 200 000, in hoofdzaak ten gevolge van hogere opbrengst der middelen; van het tekort der Spoorwegen pl.m. f 1 200 000, terwijl overigens voor diverse doeleinden, gelijk hierna wordt aangegeven, minder werd uitgegeven dan oorspronkelijk werd verwacht. Daartegenover staat een grooter uitgave van ongeveer f 6,9 miljoen, wegens uitkeering van de opbrengst van extra-heffingen als omschreven in noot 1 op blz. 2 dezer Nota.

Overigens kan ten aanzien van de uitgaven nog het volgende worden medegedeeld.

De in het overzicht voorkomende *overschrijdingen* zijn aan de volgende oorzaken toe te schrijven:

Hoofdstuk VII A in hoofdzaak voor rente van gevestigde schuld, welke voorheen ten laste van het Leeningfonds 1914 kwam of nieuw geconsolideerd werd, amortisatie van gevestigde schuld, als gevolg van de opheffing van voornoemd fonds en de in 1934 plaats gehad hebbende conversie en kosten van uitgifte en beheer der leeningen, terwijl minder is uitgegeven voor rente van schatkistpapier.

Hoofdstuk X voornamelijk wegens meerdere uitgaven voor de Crisisinvoerwet en de Crisisuitvoerwet, uitkeeringen aan of uitgaven ten bate van producenten van goederen krachtens artikel 3 der Crisisuitvoerwet ¹⁾, „Overige handels- en nijverheidsbelangen” en den Crisisaccountantsdienst. Hiertegenover werd minder uitgegeven voor Landbouwonderwijs, Akkerbouw, Tuinbouw, Bijenteelt, Boschbouw en Veeartsenijkundigen dienst.

Hoofdstuk XI voornamelijk wegens hogere bijdrage aan de geldmiddelen van Suriname.

De *minder* uitgegeven bedragen op de overige hoofdstukken vinden in het volgende eene toelichting:

Hoofdstuk I wegens vrijwilligen afstand door Hare Majesteit de Koningin, wijlen Hare Majesteit de Koningin-Weduwe, alsmede Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Juliana van een deel van Haar inkomen, en het onbeschikt blijven van een gedeelte van het inkomen van wijlen Hare Majesteit de Koningin-Weduwe.

Hoofdstuk II wegens minder uitgaven ten gevolge van vrijwilligen afstand van een gedeelte van hunne schadeloosstelling door leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en verder voor personeel en materiele behoeften.

Hoofdstuk III in hoofdzaak wegens lagere uitgaven voor de Gezantschappen en den Consulairdienst.

Hoofdstuk IV grootendeels wegens minder uitgaven voor Burgerlijke Rechtspraak, Politie, Rijkstucht- en Opvoedingswezen en voor de uitvoering der Psychopathenwetten.

¹⁾ Zie noot 1 op pagina 2.

Hoofdstuk V voornamelijk door lagere uitgaven voor Armwezen, waartegenover méér is uitgegeven voor Gemeentebesturen.

Hoofdstuk VI voornamelijk door lagere uitgaven voor de Rijksuniversiteiten, de Technische Hoogeschool, Hoogereburgerscholen, Gymnasia en Lycea, het Nijverheidsonderwijs, het Lager Onderwijs en voor Kunsten en Wetenschappen, waartegenover méér werd uitgegeven voor Zeevaart-, Visscherij- en Schippersvakonderwijs.

Hoofdstuk VII B in hoofdzaak wegens minder uitgaven voor den Dienst der Belastingen, lagere uitkeering aan het Gemeentefonds (in verband met verlenging van heffingen ten bate van dat fonds geheven, hogere opbrengst van geraamde middelen en lagere uitkeeringen aan gemeenten, ingevolge de wet van 22 December 1933, *Staatsblad* n°. 716) alsmede vervallen van de uitkeering aan het Leeningfonds 1914, als bedoeld in artikel 15 der Leeningwet 1919. Méér werd uitgegeven voor Garanties door het Rijk verleend, aandeel in de uitgaven wegens Rente en Aflossing van Gevestigde Schuld en voor afwikkeling van crisiszaken.

Hoofdstuk VIII voornamelijk wegens minder uitgaven voor Aftimmering, toetuiging, enz., Bewapening, Magazijnen en gebouwen (Zeemacht en Rijkswerven), voor Militaire gebouwen (Landmacht), voor bezoldiging en verpleging van het personeel der actieve Zeemacht en der Landmacht, voor Verplaatsing, voor Studiën, onderwijs en oefeningen, voor de Luchtvaartafdeeling, voor den Vrijwilligen Landstorm, voor non-activiteitsjaarwedden, enz., subsidiën, gratificatiën, enz. en voor het Loodswezen, de betonning en de bebakening. Méér werd uitgegeven voor Aanbouw en aanschaffing (Zeemacht) en voor Pensioensuitgaven (militair).

Hoofdstuk IX in hoofdzaak wegens minder uitgaven voor Rivieren en rivierwerken, voor Kustverdediging, voor Wegen, voor Algemeene Zaken betreffende den Waterstaat, voor de Luchtvaart, voor rente en aflossing van kapitalen, verstrekt ten behoeve van spoor- en tramwegen, voor dekking van het verlies op de Spoorwegen en dekking van het tekort in het Spoorwegpensioenfondsen en voor Scheepvaart. Daarentegen is o. a. méér uitgegeven voor Kanalen, vaarten, sluiswerken en bruggen en voor Spoorwegwerken.

Hoofdstuk X A in hoofdzaak wegens lagere uitgaven voor bijdrage aan het Algemeen Mijnwerkersfonds, vergoeding administratiekosten Ouderdomswet en vergoeding van door de Posten aan de Rijksverzekeringsbank bewezen diensten ter uitvoering van die wet, Volkshuisvesting (Woningwet) en Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling, waartegenover méér is uitgegeven voor het Centraal Laboratorium voor de Volksgezondheid en Rijksserologisch Instituut en voor Werkverschaffing en Steunverleening.

Hoofdstuk XII wegens het niet ten volle besteden van het voor Onvoorziene Uitgaven toegestaan bedrag.

Ten aanzien van den Kapitaaldienst kan worden medegedeeld, dat deze aanvankelijk werd geraamd met een bedrag van f 73 382 526 aan uitgaven en f 22 475 622 aan ontvangsten, derhalve met een nadeelig saldo ad f 50 906 904. De uitgaven hebben echter, voor zoover tot heden bekend f 992 970 623,79 ¹⁾ bedragen, derhalve f 919 588 097,79 meer. In de eerste plaats is dit gevolg van de omstandigheid, dat voor extra-amortisatie wegens conversie f 897 403 500 werd uitgegeven. De hiertegenover staande opbrengst ad f 905 461 774,50 wordt niet onder de ontvangsten verantwoord, (vgl. art. 86a der Comptabiliteitswet 1927, *Staatsblad* n°. 259). Verder werd o.a. méér uitgegeven voor aankoop van Staatsschuld voor het Muntfonds f 19 310 644,07 en aan ingetrokken en ter vermunting voor rekening van het Rijk bestemde munten f 10 358 090,34.

¹⁾ Zie noot 2 op pagina 2.

De ontvangsten bedragen, voor zoover bekend, f 93 251 836 bij eene raming van f 22 475 622. De meerdere opbrengst is in hoofdzaak het gevolg van de hoogere ontvangsten van f 21 818 671 wegens aflossingen van kasgeldleeningen aan gemeenten en van f 37 930 351 wegens rente en aflossing van Staatsschuld aangekocht voor het Muntfonds. Verder werd meer ontvangen inzake uitkeering van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie, wegens aflossing van verstrekt kapitaal f 7 612 789, inzake extra aflossingen van voorschotten, ingevolge artikel 56 der Woningwet f 3 331 741, en voor uitkeering van het Staatsbedrijf der Artillerie-inrichtingen, wegens waardevermindering van voorraden en aflossing van verstrekt kapitaal, f 1 511 011. Daarentegen werd minder ontvangen inzake Rivieren, Kanalen, enz. f 1 408 278 en terzake Spoor- en Tramwegen f 1 216 815.

Evenals in de Nota van het vorig jaar moge op den grond in die Nota vermeld, thans volgen een opgaaf van het rekening-saldo volgens de laatste Afboekingswet en van de daarop-volgende jaarsaldi.

Dienstjaar.	Voor- of nadeelige saldi van den gewonen dienst (Titel A).	Voor- of nadeelige saldi van den kapitaaldienst (Titel B).	Opbrengst van geldleeningen.
Nadeelig sal- do volgens de laatste afboekings- wet (wet van 14 De- cember 1933 (<i>Staats- blad</i> n°. 692).			
	nihil	— f 141 853 777,06	—
1929	+ f 58 207 904,82	— 158 773 136,57	f 42 000 000,—
1930	+ 27 942 986,41 ¹⁾	— 43 556 316,54	—
1931	— 45 599 667,—	— 131 288 888,22 ⁵	40 093 351,50
1932	— 76 048 553,12	— 333 553 937,20 ⁵ 1)	505 864 650,31
1933	— 55 871 028,28	— 394 088 358,46 ⁵ 1)	498 873 000,—
1934	— 37 195 178,11 ²⁾	— 927 218 787,79 2)	905 461 774,50

De begrooting van het loopende

dienstjaar 1935

is, wat den gewonen dienst betreft, *vastgesteld* als volgt:

uitgaven	f 710 391 672
inkomsten	625 530 287

zoodat een nadeelig saldo is geraamd van f 84 861 385

De maatregelen tot dekking van dit tekort, alsmede de wijzi-
gingen, welke in den loop van het dienstjaar nog noodig bleken,
worden nader besproken op de blz. 11 en 12 van deze nota.

Thans kan worden overgegaan tot een bespreking van het

dienstjaar 1936.

Teneinde een duidelijk overzicht te geven van de raming der
uitgaven en middelen van genoemd dienstjaar, in vergelijking
met de bedragen, welke aanvankelijk voor 1935 zijn toegestaan

1) Bij de in kolom 3 opgenomen nadeelige saldi van den kapitaal-
dienst dient in aanmerking te worden genomen, dat ten laste van dien
dienst in de jaren 1932, 1933 en 1934 voor versterkte aflossing wegens
conversie van Staatsschuld is uitgegeven respectievelijk f 299 472 000,
f 184 327 000 en f 897 403 500, terwijl in 1933 f 115 000 000 als geld-
leening aan Indië werd verstrekt.

2) Zie noot 1 en 2 op pagina 2.

en geraamd, moge worden verwezen naar de bijlagen A. en B. dezer nota, waarbij nog zij opgemerkt, dat in verband met de instelling en wijziging van eenige Departementen de nummering der Hoofdstukken gedeeltelijk is veranderd.

Titel A. Gewone dienst.

uitgaven	f 710 944 662
inkomsten	601 988 638

zoodat een nadeelig saldo is geraamd van f 108 956 024

In de Memorie van Toelichting bij het ontwerp van wet tot verlaging van de openbare uitgaven (April 1935) werd ten aanzien van het te verwachten tekort op de begrooting van 1936, dat op f 75 miljoen werd geraamd, het volgende medegedeeld:

„Een juiste raming van het over 1936 te verwachten tekort is in de bestaande omstandigheden uiterst moeilijk. Telkens weder doen zich in het bijzonder op het terrein van de internationale economische verhoudingen gebeurtenissen voor, die van grooten invloed zijn op onze Staatsfinanciën. Ramingen, die op het tijdstip, waarop zij worden gemaakt, volkomen verantwoord zijn, blijken soms reeds na enkele maanden door nieuwe, geheel onverwachte feiten achterhaald te worden. Het hieronder becijferde tekort voor 1936 moet daarom met alle voorbehoud worden aanvaard. Bij deze becijfering is er van uitgegaan, dat de middelen in dat jaar in totaal niet minder zullen opbrengen dan het hierboven reeds met 30 miljoen verminderde ramingscijfer voor 1935. Dit beteekent al, dat gerekend wordt met een mindere opbrengst van verschillende belastingen, omdat de opcenten op de inkomstenbelasting en de vermogensbelasting, geheven krachtens de wet van 4 Maart 1935 (*Staatsblad* n°. 70), die over 1935 slechts voor twee derde gedeelte ten bate van het Rijksbudget komen, over 1936 voor het geheel haar invloed zullen doen gevoelen.”

In de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer nopens hetzelfde ontwerp (Juli 1935) liet de Regeering zich als volgt uit:

„Op grond van hare ervaringen op dit punt, sinds de indiening van het bezuinigingsontwerp, is de Regeering, vooral na het binnenkomen der eerste gegevens voor de begrooting 1936, tot de conclusie gekomen, dat het in de toelichting op het ontwerp op f 75 miljoen gestelde tekort op die begrooting aanzienlijk hoger zal blijken. Ongetwijfeld zullen de — onder het bovenvermelde voorbehoud — voor belastingverlaging in uitzicht gestelde f 20 miljoen voor de dekking van het grootere tekort noodig zijn en dan zal er nog een zeker deficit overblijven, waarvan de omvang nog niet nauwkeurig is te schatten. Voor zoover die belastingverlaging, om de in de Memorie van Toelichting opgesomde redenen volstrekt onvermijdelijk moet worden geacht, zal de Regeering zoeken naar middelen, die het niettemin mogelijk zullen maken haar te doen doorgaan.”

Zooals uit de ingediende begrooting blijkt, is deze voorloopige conclusie juist geweest. Er blijft, ook als men het geheele bovenvermelde bedrag van f 20 miljoen voor dekking van uitgaven bestemt, nog een tekort over.

Het is gewenscht den loop der budgetaire cijfers vanaf de indiening der begrooting voor het jaar 1935 te volgen teneinde een inzicht te krijgen in den door het daarna ingediende bezuinigingsontwerp wel eenigszins gecompliceerd geworden ontwikkelingsgang der budgetaire cijfers.

Dit inzicht is zeer noodig omdat het den grondslag moet leveren voor de beoordeeling van de bijzondere moeilijkheden, die het gevolg zijn van de zoo snel veranderende omstandigheden. Veranderingen, waaraan de Regeering haar maatregelen moet aanpassen, op gevaar af inconsequent te schijnen.

Het tekort op de begrooting voor 1935 was aanvankelijk geraamd op rond f 92 992 000

vervolgens werden daarin verwerkt de verhooging van de heffing op motorrijtuigen ad f 7,5 miljoen, alsmede enkele verminderingen van uitgaafposten van ondergeschikten aard, zoodat het tekort werd *vastgesteld* op f 84 861 385

Van het plan tot dekking van dit tekort zijn de volgende maatregelen in het jaar 1935 effectief geworden:

Vermindering van pensioenlasten f	3 000 000	
Verlaging van het tekort van het Gemeentefonds	20 270 000	
Verlaging annuïteit Invaliditeitsfonds en Ouderdomsfonds	14 213 000	
Tijdelijke heffing opcenten Rijksinkomsten- en Vermogensbelasting ...	14 500 000 ¹⁾	
Heffing belasting doode hand	3 000 000	
		54 983 000

Blijft tekort f 29 878 385

Dit tekort moest voorts nog worden verminderd met een buiten het dekkingsplan 1935 tot stand gekomen besparing, terzake van overbrenging, voor één jaar, van administratiekosten sociale verzekeringen naar het Ouderdomsfonds A

749 300

f 29 129 085

Dit tekort zou moeten worden opgevangen door de navolgende maatregelen, die geleidelijk effectief zouden worden:

doorwerken van een aantal besparingen op de uitgaven voor het onderwijs, rond ... f 10 000 000

vermindering van het Spoorwegtekort 10 000 000

invoering van het capitulantenstelsel en enkele andere besparingen op de defensieuitgaven 5 000 000

f 25 000 000

Het verschil tusschen dit bedrag en het evengenoemde tekort van rond f 29 miljoen vindt zijn oorzaak in hetgeen wordt vermeld in de noot aan den voet van deze bladzijde.

Het aanvankelijk geraamde tekort bleek echter in den loop van het jaar 1935 hooger gesteld te moeten worden door de volgende ongunstige factoren:

Lagere raming van de middelen (vgl. blz. 4 van de Memorie van Toelichting bij het Bezuinigingsontwerp) 30 000 000

Steun aan de Scheepvaart 8 000 000

Meerdere kosten Werkverschaffing 2 550 000

Hooger tekort Spoorwegbedrijf over het jaar 1934 dan bij het opstellen van de begroeting voor 1935 was te voorzien 2 000 000

Totaal tekort 1935 f 71 679 085

¹⁾ Oorspronkelijk opgenomen in het dekkingsplan 1935 voor f 19 260 000. Voornamelijk ten gevolge van de overbrenging van een gedeelte dezer opcenten naar het Werkloosheidssubsidiefonds is dit bedrag verlaagd tot f 14 500 000.

Het is dit tekort, afgerond op f 75 miljoen, dat, zooals hierboven werd aangehaald, in het bezuinigingsontwerp aanvankelijk ook voor 1936 werd aangenomen, onder het voorbehoud „ceteris paribus”.

Dit voorbehoud nam in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer over het Bezuinigingsontwerp reeds een meer vaste gedaante aan. Thans staat vast, dat het „ceteris paribus” zich noch in de middelen, noch in de uitgaven van 1936 zal realiseeren, zoodat ook na aan-neming van het Bezuinigingsontwerp een aanzienlijk nieuw tekort zal moeten worden gedekt.

Dit nieuwe tekort is als volgt ontstaan en levert, gevoegd bij de bovengenoemde f 71 679 085 het totaal tekort op de begrooting voor 1936.

I. Lagere raming der (belasting-)middelen ¹⁾	f 7 810 000
Lagere raming der overige middelen ²⁾	3 231 649
	f 11 041 649

II. Uitgaven, welke in 1936 weder op de begrooting moeten worden gebracht, omdat de getroffen wettelijke maatregelen slechts voor het jaar 1935 van kracht zijn; dit betreft de annuïteit ten behoeve van het Invaliditeitsfonds ad f 10 223 000, die betreffende het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds ad f 3 000 000 en de overbrenging van de administratiekosten der Sociale Verzekering naar het Ouderdomsfonds A ad f 749 300 of in totaal f 13 972 300.

III. Hoogere uitgaven in 1936 tot een bedrag van rond f 24 miljoen, waartegenover staat een vermindering tengevolge van in de begrooting verwerkte bezuinigingen ad rond f 12 miljoen ³⁾, zoodat per saldo de verhooging bedraagt f 12 miljoen. Met betrekking tot de voornaamste der verhoogingen zal hieronder nader worden uiteengezet, waarom zij onvermijdelijk zijn.

Door al deze factoren is het tekort ad rond f	71 600 000
vermeerderd met	rond f 11 000 000
	rond 14 000 000
	rond 12 000 000
	37 000 000

en dus aangegroeid tot rond f 109 000 000

Met dit tekort ad rond f 109 miljoen, waarvan het ontstaan hierboven is uiteengezet, is het einde van de budgetaire moeilijkheden voor het komende jaar nog niet bereikt. Het moet alsnog met de volgende posten worden verhoogd:

f 109 000 000

Verlaging van den wijnaccijns ...	f 0,7 mill.
Verlaging van de loodsgelden ...	2,5 „
Deze beide verlagingen behoeven	
geen nadere toelichting.	
Verlaging van den accijns op bier	
en op gedistilleerd	7 „

¹⁾ De lagere raming der (belasting-)middelen voor 1936 beloopt eigenlijk f 37 810 000. Aangezien evenwel bij de berekening van het tekort 1935 reeds met een daling der middelen van f 30 miljoen is rekening gehouden, wordt hier alleen de verdere verlaging ad f 7 810 000 genoemd. Overigens is de totaalopbrengst der middelen 1936 feitelijk nog meer gedaald, omdat in dat jaar de volle opbrengst der tijdelijke opcenten op de Rijksinkomsten- en de Vermogensbelasting is uitgetrokken, terwijl in 1935 slechts 2/3 gedeelte van die opbrengst kon worden geraamd. Met inachtneming van dezen factor moet de hierbedoelde verdere verlaging der belastingmiddelen worden gesteld op rond f 15 miljoen en de totale vermindering — vergeleken bij de aanvankelijke raming voor 1935 — derhalve f 45 miljoen.

²⁾ Tegenover deze vermindering van inkomsten staat voor een deel een vermindering van uitgaven (rente en aflossing van de thans vervallen leening 1898, welke door Indië werd gerestitueerd).

³⁾ Dit bedrag stemt niet overeen met dat van f 15,6 miljoen, vermeld op blz. 18 dezer nota, omdat de inmiddels effectief geworden vermindering van het spoorwegtekort zijn uitdrukking vindt in een mindere verhooging van den begrootingspost, waarop dit tekort voorkomt.

Ten aanzien van deze verlaging moge worden aangehaald wat de Regeering daaromtrent in de Memorie van Toelichting tot het ontwerp-Verlaging van de openbare uitgaven (blz. 5) heeft geschreven:

„Bij deze accijnzen is de grens, waarbij belastingverhooging tot hooger opbrengst leidt, overschreden. Hierbij komt, dat ten aanzien van den gedistilleerd-accijns, op uitgebreide wijze ontduiking wordt begaan. Zoowel frauduleuze invoer, als frauduleuze bereiding in het binnenland, vormen een ernstig kwaad, dat niet alleen aan de Schatkist en aan bona fide fabrikanten en handelen zeer groote schade berokkent, maar ook in moreel opzicht voor de bevolking funest is. Aan dezen wantoestand zal alleen een einde zijn te maken door den accijns met zoodanig bedrag te verlagen, dat fraude niet meer loonend zal zijn.

„Met betrekking tot den bier-accijns treedt het fraude-argument niet zoozeer op den voorgrond; ook hier is echter de accijns te hoog opgevoerd. Dit heeft geleid tot een zoodanig verminderden omzet, dat de belangen der schatkist door den hoogen accijns blijken te worden benadeeld in stede van gebaat.”

De Regeering heeft reeds in de Memorie van Antwoord (blz. 18) op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer over genoemd ontwerp gezegd: „Voor zoover die belastingverlaging, om de in de Memorie van Toelichting opgesomde redenen volstrekt onvermijdelijk moet worden geacht, zal de Regeering zoeken naar middelen, die het niettemin mogelijk zullen maken haar te doen doorgaan.” De Regeering meent, dat deze beide accijnzen daaronder vallen.

— f 10 200 000

Het te dekken tekort stijgt hierdoor uiteindelijk tot f 109 000 000 + f 10 200 000 = rond f 119 miljoen.

Het bedrag der op blz. 13 genoemde hoogere uitgaven ad rond f 24 miljoen heeft vooral betrekking op de navolgende begrootingshoofdstukken:

De verhooging van Hoofdstuk V (Binnenlandsche Zaken) betreft in hoofdzaak den post Onderstand aan noodlijdende gemeenten.

Het eindcijfer van Hoofdstuk VI (Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen) is ondanks een verlaging van uitgaven door doorwerking van onderscheidene besparingen, ruim 2½ miljoen hooger dan dat van het loopende jaar. Dit is vooral een gevolg van de omstandigheid, dat gemeente- en schoolbesturen uit bezuinigingsoverwegingen op groote schaal ontslag hebben verleend aan boventallige onderwijzers, voor wie de salarissen niet door het Rijk werden vergoed, doch wier wachtgelden wel op

de Rijksbegrooting drukken. Daarnaast zijn de uitgaven op deze begrooting wederom gestegen ten gevolge van het jaarlijksche accres, hetwelk ontstaat door de toeneming van het aantal leerlingen bij schier alle takken van het onderwijs. De vermeerdering uit hoofde van de wachtgelden der boventallige onderwijzers bedraagt f 2 164 000 voor het openbaar en f 1 466 000 voor het bijzonder onderwijs. De verhooging wegens het jaarlijksch accres bedraagt zeker 2½ miljoen. Te zamen vorderen deze beide verhoogingen alzoo ruim 6 miljoen gulden. De doorwerking der verschillende besparingen heeft dus op de begrooting een invloed van omstreeks 4 miljoen gulden gehad.

Op Hoofdstuk VIIA (Nationale Schuld) moest een belangrijk hooger bedrag worden geraamd wegens rente en kosten van Schatkistpapier, vooral als gevolg van de stijging van den rentevoet voor kort geld.

Op Hoofdstuk IX (Waterstaat) moest een hogere bijdrage aan het Verkeersfonds worden geraamd wegens toeneming van het spoorwegtekort.

De hogere raming van Hoofdstuk XII (Sociale Zaken) heeft in hoofdzaak betrekking op de meerdere uitgaven voor bijdragen aan gemeenten ter tegemoetkoming in de exploitatie-tekorten van Woningwetwoningen en die voor bijdragen voor moreelen steun aan jonge werkloozen en voorts op een hogere bijdrage uit 's Rijks schatkist aan het Werkloosheidssubsidiefonds. Op laatstgenoemde hogere raming wordt hieronder uitvoerig teruggekomen.

Voor een nauwkeurige specificatie der veranderingen in de verschillende hoofdstukken moge worden verwezen naar de Memories van Toelichting met bijlagen der afzonderlijke begrootingen.

Middelen.

Omtrent de raming der Middelen moge, naast hetgeen reeds op blz. 13 en 14 werd uiteengezet, het navolgende worden medegedeeld.

De Middelenraming 1935 is geworden:

Middelen volgens de ingediende begrooting f 625 530 287

Middelen volgens het dekkingsplan 1935:

a. Belasting van de doode hand f 3 000 000

b. Tijdelijke opcenten Inkom-
sten- en Vermogensbelasting 14 500 000

17 500 000

f 643 030 287

De gewone Middelen voor 1936, zooals deze zijn verwerkt in den ramingstaat, wijzen een totaal aan van 601 988 638

Alzoo f 41 041 649

minder.

Deze bedragen kunnen worden gespecificeerd als volgt:

	1935.	1936.	Meer.	Minder.
Grondbelasting	f 9 870 000,—	f 10 125 000,—	f 255 000,—	—
Inkomstenbelasting	74 200 000,—	74 600 000,—	400 000,—	—
Vermogensbelasting	19 015 000,—	18 375 000,—	—	f 640 000,—
Verdedigingsbelasting I	9 200 000,—	8 000 000,—	—	1 200 000,—
Belasting doode hand	3 000 000,—	2 000 000,—	—	1 000 000,—
Dividend- en Tantiëbelasting	12 000 000,—	12 000 000,—	—	—
Invoerrechten	97 500 000,—	84 000 000,—	—	13 500 000,—
Statistiekrecht	1 800 000,—	1 600 000,—	—	200 000,—
Accijns op zout	2 000 000,—	2 500 000,—	500 000,—	—
Accijns op geslacht	6 500 000,—	5 000 000,—	—	1 500 000,—
Accijns op wijn	2 800 000,—	2 700 000,—	—	100 000,—
Accijns op gedistilleerd	31 000 000,—	28 250 000,—	—	2 750 000,—
Accijns op bier	10 000 000,—	7 000 000,—	—	3 000 000,—
Accijns op suiker	50 000 000,—	53 000 000,—	3 000 000,—	—
Accijns op tabak	34 000 000,—	35 000 000,—	1 000 000,—	—
Belasting op gouden en zilveren werken . .	550 000,—	475 000,—	—	75 000,—
Omzetbelasting	81 500 000,—	60 000 000,—	—	21 500 000,—
Zegelrechten	16 000 000,—	17 000 000,—	1 000 000,—	—
Registratierechten	11 500 000,—	12 000 000,—	500 000,—	—
Successierechten	33 000 000,—	34 000 000,—	1 000 000,—	—
Couponbelasting	5 000 000,—	5 000 000,—	—	—
Totaal belastingen	f 510 435 000,—	f 472 625 000,—	f 7 655 000,—	f 45 465 000,—
Overige gewone middelen	132 595 287,—	129 363 638,—	—	3 231 649,—
Totaal gewone middelen	f 643 030 287,—	f 601 988 638,—	f 7 655 000,—	f 48 696 649,—
			minder f 41 041 649,—	

Aan de groep der kohierbelastingen is als nieuwe belasting toegevoegd de belasting van de doode hand. Verder zijn thans in de raming der Inkomstenbelasting en in die der Vermogensbelasting verwerkt de opcenten, welke met ingang van 1 Mei 1935 worden geheven ingevolge de wet van 4 Maart 1935 (*Staatsblad* n°. 70). De raming dezer middelen heeft overigens op de gebruikelijke wijze, d. w. z. aan de hand van de kohiercijfers over de laatste jaren, plaats gehad.

Wat de niet-kohierbelastingen aangaat, zijn de ramingen samengesteld aan de hand van de opbrengst over het voorafgaande jaar (1934), vermeerderd of verminderd met het — tot een jaarbedrag herleid — accres of decreas van elk middel over de eerste helft van het loopende jaar (1935). Voor de Zegelrechten en Successiebelasting is hierop een uitzondering gemaakt met het oog op het wisselvallig karakter van deze middelen.

Voor de verdere toelichting der middelenraming moge worden verwezen naar de Memorie van Toelichting op het ontwerp der Middelenwet.

Kapitaaldienst.

De Kapitaaldienst wijst voor 1936 een totaal in uitgaven aan van	f 91 925 534
en in ontvangsten van	23 744 470
zoodat het nadeelig saldo bedraagt	f 68 181 064
Voor 1935 is geraamd: uitgaven	f 56 283 186
ontvangsten	19 420 276
Nadeelig saldo 1935	f 36 862 910

Ter toelichting van de voornaamste verschillen zij het volgende aangeteekend:

Op Hoofdstuk V is meer uitgetrokken voor kapitaalverstrekking aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie f 3 111 000.

Op Hoofdstuk VII A is f 6 000 000 meer uitgetrokken voor aflossing van Gevestigde Schuld, welk bedrag is overgebracht van den gewonen dienst, gelijk in het Bezuinigingswetsontwerp werd aangekondigd.

Op Hoofdstuk VII B wordt o.a. *meer* aangevraagd voor ingetrokken en ter vermunting voor rekening van het Rijk bestemde munten f 2 500 000, voor ingetrokken en ter ontmunting bestemde munten f 10 600 000, voor rentelooze voorschotten aan het Gemeentefonds als bedoeld in artikel VI, 1° der wet van 4 Maart 1935 (*Staatsblad* n°. 74) f 15 777 000 en voor verstrekking van kapitaal aan het Zuiderzeefonds f 4 158 720. Daartegenover wordt *minder* aangevraagd f 4 000 000 voor aankoop van Staatschuld voor het Muntfonds en f 6 213 430 voor voorschot aan het Verkeersfonds.

Op Hoofdstuk IX wordt o.a. *meer* geraamd voor uitkeering aan de Staatsmijnen wegens verstrekking van obligatiekapitaal f 2 220 000 en f 1 244 000 wegens uitkeering aan het Zuiderzeefonds voor den afsluitdijk.

Wat de hogere raming der Middelen betreft, deze is in hoofdzaak het gevolg van de opbrengst van door het Staatsmuntbedrijf af te leveren munt ad f 2 500 000 en de opbrengst van door ontmunting verkregen metaal ad f 2 400 000.

Rijksfondsen en bedrijven.

Ingevolge het bepaalde in artikel 87 der Comptabiliteitswet en artikel 11 der Bedrijvenwet worden bij de Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1935 gelijktijdig ingediend de begrotingen der afzonderlijke Fondsen en der Staatsbedrijven voor gemeld dienstjaar, te weten van:

- A. het Fonds voor de uitvoering van de Tiendwet 1907 (*Staatsblad* n°. 222);
- B. het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds;
- C. de voltooiing van het Vestingstelsel;
- D. het Verkeersfonds;
- E. het Zuiderzeefonds;
- F. het Gemeentefonds;
- G. het Werkloosheidssubsidiefonds;
- H. het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij;
- I. het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie;
- K. het Staatsmuntbedrijf;
- L. het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen;
- M. het Staatsvisschershavenbedrijf;
- N. de Staatsmijnen in Limburg.

De ondergeteekende moet tot zijn leedwezen mededeelen, dat het niet mogelijk is gebleken de begrooting van het Landbouwcrisisfonds gelijktijdig met de overige Fondsbegrotingen in te zenden. De vele instanties, welke ter zake dienen te worden geraadpleegd, maken een langdurige voorbereiding noodzakelijk.

De ondergeteekende en zijn ambtgenoot van Landbouw en Visscherij zullen alle mogelijke maatregelen treffen, ten einde de indiening te bespoedigen.

De resultaten dezer begrotingen, voor zooveel leidende tot uitgaven ten laste van of inkomsten ten bate van de Rijksbegrooting, zijn opgenomen eenerzijds in de hoofdstukken der Rijksbegrooting van uitgaven, anderzijds verwerkt in de Middelen.

Maatregelen tot dekking van het tekort.

Thans wordt overgegaan tot een opsomming van de maatregelen, die de Regeering voorstelt tot dekking van het tekort van rond f 119 miljoen.

1. Het wetsontwerp tot verlaging der openbare uitgaven.

De verschillende maatregelen, opgenomen in of aangekondigd bij de toelichting op bovenvermeld ontwerp (met inbegrip van de afzonderlijke ontwerpen op het stuk van het onderwijs en de keuringsdiensten van waren en van de op blz. 25 der Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag nopens gemeld ontwerp aangekondigde wijziging der Pensioenwet 1922), zouden opleveren een bedrag van f 97 000 000

Dit bedrag moet ten gevolge van gedurende het overleg met de Tweede Kamer aangebrachte wijzigingen, waarvan de voornaamste is het vervangen van de instelling van het instituut der kweekelingen met akte bij het lager onderwijs door andere besparingsmaatregelen, aanvankelijk worden verminderd met f 13 000 000

blijft f 84 000 000

In de plaats van de instelling van het bovenvermelde kweekelingeninstituut zal worden gesteld een *algemeene* herziening der salarisregeling ¹⁾ voor jeugdige ambtenaren, onderwijzers en werklieden in Overheidsdienst, waardoor een besparing zal worden verkregen van 8 500 000

Het bedrag stijgt daardoor tot f 92 500 000

Hiervan is reeds in de begroting verwerkt wegens alle maatregelen, die zonder voorafgaande wetswijziging konden worden genomen (met uitzondering van de algemeene salarisverlaging en de bovengenoemde wijziging der jeugdsalarissen) 15 600 000

Blijft dus beschikbaar voor dekking van het begrotingstekort f 76 900 000

In deze f 76 900 000 is inbegrepen de f 10 miljoen vermindering van het spoorwegtekort, die op blz. 4 van de Memorie van Toelichting van het bezuinigingsontwerp als deel van de totale besparing is genoemd. Een speciale Commissie heeft de opdracht deze besparing — en zoo mogelijk een verdergaande — te vinden.

Ten overvloede zij er in dit verband nog de aandacht op gevestigd, dat in de f 77 miljoen besparing, die ter zelfder plaatse wordt ge-

¹⁾ Voor jeugdige ambtenaren, onderwijzers en werklieden in Overheidsdienst zal een verlaagd jeugdsalaris worden ingevoerd. Zij ontvangen het volle salaris, aan hun betrekking verbonden, eerst op hun 24ste (resp.) 26ste levensjaar. Voor beroepsmilitairen, niet vallende onder het capitulantenstelsel, zullen overeenkomstige regelingen moeten worden getroffen. Het bij de invoering van een dusdanige regeling in dienst zijnde personeel, beneden den leeftijd van 24 jaren, behoudt zijn tegenwoordig salaris, doch ontvangt geen verhoogingen totdat het den daarmede corresponderenden leeftijd heeft bereikt.

noemd, reeds f 10 miljoen vermindering van het spoorwegtekort was inbegrepen (voor de specificatie zie blz. 10 van de Memorie van Toelichting), zoodat in totaal op een vermindering met f 20 miljoen was gerekend, waarvan inmiddels een bedrag van f 3,2 miljoen is effectief geworden en in de begrooting verwerkt.

2. Na aanneming van het bezuinigingsontwerp zullen voorts een tweetal uitgaven kunnen worden geschrapt, en een derde uitgave verminderd, die voor 1936 weer op de begrooting moesten worden uitgetrokken, omdat de wettelijke maatregelen, waardoor zij in 1935 van de begrooting zijn afgevoerd, maar voor één jaar gelden. Het zijn de op blz. 13 dezer Nota genoemde annuïteit ten behoeve van het Invaliditeitsfonds ad f 10 223 000 en de administratiekosten der Sociale verzekeringen ad f 749 300, die naar het Ouderdomsfonds A zouden worden overgebracht, alsmede de vermindering ad f 3 miljoen van de bijdrage aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds.

In totaal vermindert het tekort daardoor met f 13 972 300

3. In alle salaris- en loonschalen met éénjarige opklimming zal deze worden gewijzigd in een tweejarige met verdubbeling van het bedrag der periodieke verhooging.

Hieruit wordt een besparing geraamd van ... f 1 000 000

4. Met betrekking tot de wachtgelden acht de Regeering het noodzakelijk dat het deel, dat niet herplaatsbaar is, zooveel mogelijk wordt overgebracht naar het Pensioenfonds en wel deels door een strenge keuring (invaliditeitspensioen), deels door de toekenning van een vervroegd en daardoor uiteraard verlaagd ouderdomspensioen. Hiervoor moeten middelen in het Pensioenfonds worden vrijgemaakt, hetgeen mede tot taak zou moeten worden gesteld aan de speciale ambtelijke Commissie, welke is ingesteld om de geheele pensioenwetgeving te herzien en te vereenvoudigen. Bovenbedoelde wachtgelden en de onderwijzers, die den leeftijd van 60 jaren hebben bereikt, zouden derhalve op nader te bepalen voorwaarden gepensionneerd kunnen worden. Het aantal wachtgelden zou daardoor met $\pm \frac{1}{4}$ verminderen. De besparing zou bedragen $\pm$ 900 000

5. De wet, waarbij het Werkloosheidssubsidiefonds werd ingesteld, bepaalt, dat als inkomsten van het fonds onder meer zullen gelden: een uitkeering uit 's Rijks Schatkist tot een *nader bij de vaststelling der Rijksbegrooting te bepalen bedrag*. Voor het jaar 1935 is deze uitkeering vastgesteld op f 46 miljoen. Ondanks een bijdrage tot dezen omvang moest, als gevolg van de toenemende werkloosheid, de begrooting van het fonds voor 1935 worden ingediend met een tekort van f 4 600 000.

Bij het ontwerpen der fondsbegrooting voor 1936 bevond de Regeering, dat zij, onder handhaving van de Subsidieschaal 1935, op een na-deelig saldo van het Werkloosheidssubsidiefonds moest rekenen van ruim f 14 miljoen. Zou een begrooting met dit tekort zijn ingediend, dan zou — indien ook de rekening over 1936 van het fonds dit tekortcijfer zou aanwijzen —, ingevolge de wet op het Werkloosheidssubsidiefonds dit na-deelig saldo moeten worden overgebracht op de

fondsbegrooting van een volgend jaar. Practisch zou dit beteekenen, dat de afzonderlijke crisisdienst, dien de wetgever in 1934 heeft opgeheven, langs een omweg weder zou terugkeeren. Het zal geen betoog behoeven, dat dit behoort te worden vermeden. Er moest derhalve worden gezocht naar middelen, om dit tekort op te vangen. De Regeering meent, dat het een billijke oplossing is, indien begonnen wordt met dit tekort voor de helft voor rekening van het Rijk te nemen. Wil de rekening van het fonds met deze verhoogde bijdrage sluiten, dan zullen de aan de gemeenten te verleenen bijdragen in totaal een bedrag van f 7 miljoen minder moeten bedragen, dan het bedrag, dat zij bij toepassing ook over 1936, der voor 1935 vastgestelde subsidieschaal zouden beloopten. Dit zou kunnen worden bereikt door de krachtens die schaal aan de gemeenten toekomende bijdragen voor alle gemeenten evenredig te verlagen. De Regeering acht deze methode niet aanbevelenswaardig. Zij zou er toe leiden, dat tal van gemeenten niet in staat zouden zijn haar uitgaven te dekken. Voor zoover deze gemeenten niet in aanmerking zouden kunnen worden gebracht voor een extra-bijdrage uit het Werkloosheidssubsidiefonds, zouden zij een rechtstreekschen onderstand uit 's Rijks kas moeten ontvangen, zoodat hetgeen aan den eenen kant zou worden uitgewonnen, aan den anderen kant in den vorm eener verhooging van den post voor de noodlijdende gemeenten weer op de Rijksbegrooting zou verschijnen.

De Regeering zint daarom op middelen om het totaal der werkloosheidsuitgaven te verminderen. Deze laatste vermindering zal dan, zoolang zij het bedrag van f 7 miljoen niet overschrijdt, uitsluitend ten goede moeten komen aan de gezamenlijke gemeentelijke budgetten. Ten einde dit doel te bereiken, stelt de Regeering zich voor een wijziging te brengen in het systeem der subsidieering. Het voor 1935 gekozen systeem kwam hierop neer, dat — afgezien van extra z.g. „subjectieve” bijdragen aan individueele gemeenten, wier begrotingspositie daartoe aanleiding gaf — aan alle gemeenten zonder uitzondering een „objectieve” bijdrage werd toegekend ten bedrage van dat deel der gemeentelijke werkloosheidsuitgaven, dat het bedrag van 15 pct. der gemeentelijke belastingcapaciteit te boven ging. Dit systeem had de verdienste, dat alle gemeenten daardoor in gelijke mate door de werkloosheidsuitgaven werden gedrukt. Uit een oogpunt van verdeling der lasten naar draagkracht had het derhalve voortreffelijke eigenschappen.

Intusschen kleefde aan het systeem — het werd bij de beraadslagingen over het wetsontwerp tot instelling van het werkloosheidssubsidiefonds reeds in het licht gesteld — het nadeel, dat de gemeenten, welker werkloosheidsuitgaven meer bedroegen dan 15 pct. harer belastingcapaciteit, nu geen eigen financieel belang hadden bij de beperking dier uitgaven. Het meerdere werd immers door het fonds betaald. De Regeering heeft dit bezwaar aanvankelijk niet zoo ernstig laten wegen. Zij meende, dat het stijgen der uitgaven door contrôle van Rijkswege in voldoende mate was te onderwerpen, en dat het bezwaar zeker niet opwoog

tegen het voordeel der gelijkmatige drukverdeling, die het systeem met zich bracht. De uitkomst heeft intusschen bewezen, dat dit te optimistisch was gezien en dat de critici van het systeem het gelijk meer aan hun kant hadden gehad, dan de Regeering verleden jaar meende. Deze overwegingen zullen de Regeering moeten doen besluiten het voor 1935 gekozen stelsel voor 1936 niet ongewijzigd te handhaven. De ondergeteekende stelt zich voor, in overleg met zijn ambtgenooten van Sociale Zaken en van Binnenlandsche Zaken voor 1936 een regeling te bevorderen, die zal berusten op zoodanige grondslagen, dat de gemeenten zelf er mede een financieel belang bij zullen hebben, dat iedere niet onvermijdelijke stijging dezer uitgaven zal worden tegengegaan.

Daarnaast heeft de Minister van Sociale Zaken reeds maatregelen genomen om de contrôle van Rijkswegen op de werkloosheidsuitgaven te verscherpen, terwijl deze bewindsmen voorts nog andere middelen overweegt, om zonder het peil der uitkeeringen aan te tasten tot verlaging van het totaal der werkloosheidsuitgaven te geraken.

Aangezien het Rijk niet in staat is om zonder het treffen van bijzondere maatregelen een bedrag van f 53 miljoen in het Werkloosheidssubsidiefonds te storten, is eenige versterking der middelen door verhoogde belastingheffing niet te ontgaan. De ondergeteekende is echter van oordeel, dat het minder gewenscht moet worden geacht deze verhoogde heffing te doen geschieden ten bate der algemeene middelen. Daardoor zou haar zeer exceptioneel karakter niet voldoende uitkomen. Verre geeft hij er de voorkeur aan deze middelen toe te voegen aan het Werkloosheidssubsidiefonds. Dit beteekent tevens, dat — waar de wet tot instelling van dit fonds voorloopig niet langer van kracht is, dan tot 1 Januari 1937 — deze middelen alleen worden gevraagd voor het jaar 1936. Bij de indiening der begroting voor 1937 zal de zaak dan opnieuw onder het oog moeten worden gezien.

De bijzondere heffingen ten bate van het fonds, waarvan de ondergeteekende de totstandkoming zou willen bevorderen, zijn de navolgende:

a. Een heffing van 20 opcenten op de omzetbelasting.

Deze maatregel zal een bate opleveren van ongeveer f 12 000 000

b. Een heffing van 20 opcenten op de rechten van successie, van overgang en van schenking. De opbrengst wordt geraamd op 6 800 000

c. Een heffing van 20 opcenten op de evenredige zegelrechten zal opbrengen ± 1 600 000

d. Een heffing van 20 opcenten op de rechten en boeten van registratie, met uitzondering van het recht wegens het geplaatste kapitaal van naamloze vennootschappen enz., zal opbrengen ... ± 2 000 000

e. Een heffing van 20 opcenten op de dividend- en tantièmebelasting zal opbrengen 1 800 000

f. Ten slotte zal de Regeering met een voorstel tot heffing eener belasting op buitenlandsche plezierreizen komen.

De vermoedelijke opbrengst is voor de eerste maal zeer moeilijk te ramen. Voorzichtigheidshalve worde zij niet hooger gesteld dan 2 000 000

De totale opbrengst dezer nieuwe heffingen beloopt f 26 200 000

Komen deze heffingen tot stand, dan zal de bijdrage aan het fonds ten laste van de algemeene middelen kunnen worden verminderd met 26 200 000

Totaal f 118 972 300

Na de volledige doorvoering van alle bovenstaande maatregelen — waarbij te allen overvloede de aandacht er op wordt gevestigd, dat een niet onbelangrijk bedrag van de aangegeven besparingen eerst geleidelijk effectief zal worden — zal, indien niet opnieuw ongunstige factoren intreden, het begrootingsevenwicht dus ongeveer zijn bereikt.

Aan het bovenstaande moge nog het volgende worden toegevoegd.

Toen het Bezuinigingsontwerp in het voorjaar van dit jaar werd ingediend, heeft men op grond van de toen beschikbare gegevens en onder alle voorbehoud, een tekort voor 1936 geconstrueerd van ongeveer f 75 miljoen. In andere jaren is het geen gewoonte anders dan bij de indiening der Rijksbegrooting tekorten te gaan ramen, maar het Bezuinigingsontwerp maakte het uiteraard noodzakelijk tusschentijds een soort „Millioenennota” te publiceeren. Dit moest geschieden op een tijdstip waarop de naaste toekomst meer dan ooit in nevelen van allerlei aard gehuld was. Daargelaten, dat het Bezuinigingsontwerp, hangende tusschen twee begrootingen, technisch de situatie min of meer compliceert en daardoor het overzicht bemoeilijkt, zoodat in deze Nota meer dan anders zorg moest worden gedragen, dat de lezer den draad in het budgetair labyrint niet verliest, leerde de ervaring met deze tusschentijdsche constructie, dat zij geen genoegzame stevigheid bezat om daarop te blijven voortbouwen. Kon in April nog eenige belastingverlaging in uitzicht worden gesteld, in Juli bleek deze mogelijkheid al aan de kim der nieuwe begrooting te verdwijnen, en thans is zij niet alleen geheel verdwenen, maar heeft moeten plaats maken voor het tegendeel: belastingverhoging. Wel is waar komt deze ten deele in de plaats van lasten, die worden verlaagd, omdat de economische of financiële belangen zulks vorderen — verlaging van de loodsgelden, die de concurrentiemogelijkheden onzer havens belemmerden; verlaging van den wijnaccijns, die den export van meer Nederlandsche en Nederlandsch-Indische goederen naar Frankrijk zal bevorderen, verlaging van den accijns op bier en gedistilleerd, die het fiscaal optimum verre hadden overschreden —, maar voor een grooter deel is dit niet het geval.

De onvermijdelijkheid dezer ontwikkeling wordt duidelijk als men op grond van het reeds in deze Nota medegedeelde, zich voor oogen houdt door welke factoren het in het voorjaar 1935 geuite vermoeden omtrent het in 1936 te verwachten tekort, is teniet gedaan. Deze factoren zijn van tweeërlei aard.

1°. De opbrengst der middelen zal — tot ruim f 10 miljoen door vrijwillige verlaging — met nog ruim f 25 miljoen terugloopen, nadat de raming der middelen in het voorjaar reeds met f 30 miljoen was verlaagd. Deze teruggang, in totaal f 55 miljoen, is samengesteld uit deze f 30 miljoen, uit de f 15 miljoen, welke in noot 1 op blz. 13 worden besproken en uit de ruim f 10 miljoen, welke verloren gaan door ver-

laging van den wijn-, bier- en gedistilleerd accijns en door de verlaging der loodsgelden. Het behoeft geen betoog, dat een dergelijk terugloopen der middelen niet aanstonds in gelijke mate door uitgavenvermindering kan worden opgevangen, te minder nu tegelijkertijd verhooging van uitgaven onvermijdelijk is. Deze laatste, ad rond f 24 miljoen, zou echter geen bijzondere zorgen hebben gebaard, indien het terugloopen der middelen niet plaats had gevonden. Integendeel, indien de Regeering zich niet genoopt had gezien de raming der inkomsten in den loop van dit jaar met f 45 miljoen te verlagen, dan zou niet alleen de uitgavenverhooging mogelijk zijn geweest zonder belastingverhooging, doch er zou ook voldoende ruimte voor belastingverlaging — zelfs boven de reeds meermalen genoemde f 10 miljoen — zijn geweest, zooals oorspronkelijk in uitzicht was gesteld.

2°. Nieuwe onvermijdelijke uitgaven zullen moeten worden gedaan. De noodlijdende gemeenten vorderen een hooger bedrag aan onderstand; door het bevolkingsaccrès en het afvloeien van boventallige onderwijzers vraagt de Onderwijsbegroting, ondanks de doorwerking van talloze bezuinigingen, weer enkele miljoenen meer; de stijging van den rentevoet legt een zwaarder last op het budget voor de Nationale Schuld; het Spoorwegtekort beweegt zich door de dalende ontvangsten ondanks steeds voortgezette bezuiniging op de exploitatiekosten nog steeds in stijgende lijn; de in het afgelopen jaar nog weer vermeerderde werkloosheid verplicht tot het geven van een aanmerkelijk hoogere bijdrage aan het Werkloosheidssubsidiefonds, omdat de gemeenten niet in staat zijn de verhooging der uitgaven, die daarvan het gevolg is, alleen te dragen. Omtrent het dwingend karakter dezer uitgaven zal wel geen verschil van meening bestaan.

Het behoeft geen betoog, dat ongunstige factoren van een dergelijken omvang den ondergeteekende op korten termijn voor een ernstige beslissing hebben geplaatst. De begroting met een aanzienlijk tekort indienen scheen hem onder de huidige omstandigheden in hooge mate onwenselijk. Op zeer korten termijn opnieuw de uitgaven vrij sterk te verminderen, was zonder nauwkeurige voorbereiding niet mogelijk. Een dergelijke vermindering wordt uiteraard telkens moeilijker, hoezeer zij niettemin, zooals uit het voorafgaande blijkt, onvermijdelijk zal blijken te zijn. Reeds werden onder de nieuwe uitgaven, die aanvankelijk in de concept-begroting waren opgenomen, zeer belangrijke bedragen geschrapt, waarvan het twijfelachtig is of in het achterwege blijven dier uitgaven op den duur zal kunnen worden berust. Eenige belastingverhooging was dus onvermijdelijk.

De belastingverhoogingen zijn zoo gekozen, dat de vermeerderde druk zeer verdeeld en zoo min mogelijk voelbaar zal zijn. Een nieuwe heffing, die plezierreizen naar het buitenland in zekere mate belast, kan zelfs vanuit ander gezichtspunt dan het fiscale, zeer goed worden verdedigd. Wel ontveinst de Regeering zich geenszins, dat belastingverhooging aanpassing aan een lager levensniveau min of meer bemoeilijkt, doch in een tijd als de huidige heeft elke maatregel tot vermindering van tekorten zijn speciale bezwaren.

Zooals uit het voorafgaande zal zijn gebleken, bedraagt de voorgestelde belastingverhooging f 26 miljoen, waartegenover staat een verlaging van andere lasten ad f 10 miljoen, zoodat per saldo een bedrag van f 16 miljoen door verzwaring van lasten zal moeten worden gevonden, hetgeen in verband met den omvang van het totaal tekort van f 119 miljoen niet buitensporig kan worden genoemd.

De Regeering is er zich zeer wel van bewust, dat over een eenigszins ruimer tijdvak bezien, met de genoemde voorzieningen niet kan worden volstaan. Immers al dadelijk valt rekening te houden met de onvermijdelijkheid, dat in de naaste toekomst verschillende nieuwe uitgaven dekking zullen komen vragen.

Uit dit alles blijkt wel hoe ontzaglijk zwaar de strijd is, dien de Regeering heeft te voeren tegen telkens weder optredende nieuwe factoren, die het begrotingsevenwicht verstoren. In

dezen toestand zal geen afdoende verbetering komen, zoolang het met onze volkswelvaart zal blijven gaan in dalende lijn. Dalende inkomsten eenerzijds, stijgende uitgaven ter leniging van allerlei vormen van nood anderzijds zullen haar noodlottigen invloed op de financiën van alle Overheidslichamen blijven oefenen. In het herstel der volkshuishouding, waarvan de Staatshuishouding een onderdeel, geen tegendeel is, ligt de sleutel, die de poort naar het algeheel herstel der Overheidsfinanciën zal hebben te ontsluiten. De Regeering heeft zich hiervan van den aanvang af rekenschap gegeven. Zij heeft het nooit anders begrepen dan dat haar taak zou zijn al het mogelijke te beproeven om den achteruitgang der volkswelvaart in een voorwaartsche beweging te doen verkeeren. Daarbij moest zij echter in het oog houden, dat er hier wisselwerking is. Even waar als het is, dat gezonde Overheidsfinanciën niet kunnen bestaan, zonder een gezonde volkshuishouding, even waar is het, dat er geen gezonde volkshuishouding kan zijn zonder gezonde Overheidsfinanciën. En aangezien het een der grondbeginselen is van een goed financieel beheer, dat de verteringen in overeenstemming moeten zijn met de inkomsten, moest de vermindering der volkswelvaart er wel toe leiden onze Overheidshuishouding op meer bescheiden voet in te richten. De Regeering moest, wilde zij er in slagen de volkswelvaart weder te doen toenemen, beginnen met het feit van de vermindering dier welvaart te aanvaarden en daaruit de onvermijdelijke consequenties te trekken.

Wie dit voor oogen houdt, zal tevens begrijpen, dat het slechts uiterste noodzaak is geweest, die er de Regeering toe heeft kunnen brengen een begroting in te dienen als de onderwerpelijke, die opnieuw den belastingdruk komt verzwaren. Terwijl in deze dagen niets zoo wenschelijk zou zijn als een verlaging der lasten, waaronder ons volk gebukt gaat, wordt in stede daarvan een verhooging voorgesteld. Het op korten termijn verder omlaag brengen der uitgaven was echter een onmogelijkheid, vooral omdat, naarmate de economische moeilijkheden voortduren, het deel der uitgaven, dat rechtstreeks uit die economische moeilijkheden voortspruit, in verhouding tot de overige uitgaven steeds grooter wordt. Men denke, om twee belangrijke voorbeelden te noemen, aan het spoorwegtekort en de uitgaven, die het Rijk doet voor de werkloosheid, twee zaken, die te zamen voor meer dan 100 miljoen gulden op de voor het jaar 1936 beschikbare middelen beslag leggen. Wilde de Overheid haar taak in het bijzonder tegenover de door werkloosheid getroffen en kunnen blijven vervullen, dan was deze belastingverhoging onmisbaar. Dit neemt niet weg, dat de Regeering haar gevoelt als een ernstig nadeel en er daarom met alle kracht naar zal blijven streven te bereiken, dat zij tot den kortst mogelijken duur zal kunnen worden beperkt.

Blijft in het licht der feiten, die op onze verminderende volkswelvaart wijzen, een in overeenstemming brengen onzer Overheidshuishouding met die verminderde welvaart plicht, dit beteekent niet, dat de Regeering zich bij die feiten berustend neerlegt. Dit is in het verleden niet geschied en de Regeering zal dit in de toekomst evenmin doen. Zonder ophouden is zij werkzaam om ieder middel te beproeven, dat geschikt is om ons te doen behouden wat wij hebben of ons iets waardevols te doen verkrijgen, dat wij nog niet bezitten. Er is langzamerhand geen terrein van het bedrijfsleven, of er zijn Overheidsmaatregelen genomen. Op het gebied van landbouw en visscherij zijn de meest uitgebreide steunmaatregelen getroffen. Contingenteringsmaatregelen helpen overal, waar het mogelijk is, het binnenlandsche afzetgebied te behouden of uit te breiden. De scheepvaart wordt op verschillende wijzen geholpen. Dag in dag uit zijn onze handelsdelegaties in de weer om met de verschillende landen tot akkoorden te geraken, die voor ons bedrijfsleven het beste geven, wat in de bestaande omstandigheden te bereiken is. Ook de Regeering vermag daarbij echter geen ijzer met handen te breken.

Naast hetgeen gedaan werd en nog dagelijks gedaan wordt om met behulp van al deze indirecte maatregelen werkgelegenheid te behouden en te verkrijgen, staan de werkzaamheden der

Regeering op het terrein der rechtstreeksche werkverruiming. Tot dusver waren deze werkzaamheden in hoofdzaak geconcentreerd in het Werkfonds, dat zoowel voor de uitvoering van openbare werken als voor de financiering van industriele projecten credieten verschafte. Op het voor dit doel in den loop van het jaar 1934 door de Staten-Generaal bewilligde crediet van 60 miljoen gulden is langzamerhand vrijwel beslag gelegd. Wil deze taak verder kunnen worden voortgezet, dan zal verhooging van dit crediet niet kunnen uitblijven. Gelijk ook reeds elders werd medegedeeld, wenscht de Regeering, ten einde het beoogde doel beter te kunnen benaderen, in de thans bestaande organisatie een wijziging te brengen, welke in groote trekken hierop neerkomt, dat voor de financiering van openbare werken het Werkfonds bestemd zal blijven, doch dat voor de verleenings van industriele credieten een nieuw instituut, een Maatschappij voor Industrie-financiering, in het leven zal worden geroepen. Door nauwe samenwerking van dit nieuwe instituut met hetgeen reeds bestaat en hetgeen zal worden opgericht ter bevordering eener industriele exploratie vertrouwt de Regeering in de toekomst op dit gebied meer te zullen kunnen bereiken dan in het verleden verkregen kon worden.

Dit alles zal intusschen alleen kunnen worden verwezenlijkt, indien het crediet van den Staat ongerept is. Wil immers de Overheid credieten beschikbaar kunnen stellen, dan moet zij in staat zijn zich op haar beurt credieten te verschaffen. Men meent wel eens al te gemakkelijk, dat de moeilijkheden van het heden voor een groot deel kunnen worden ondervangen door met behulp van een „vlotte leeningpolitiek” credieten van grooten omvang voor allerlei doeleinden beschikbaar te stellen. Zoo’n vlotte leeningpolitiek zou ons zelfs in tijden, dat de Overheid gemakkelijk leenen kan, spoedig in moeilijkheden kunnen brengen, wanneer deze credieten niet uitsluitend op weloverwogen gronden worden verstrekt. Zoolang men crediet heeft, is leenen niet moeilijk. Het hinkende paard komt echter achteraan in den vorm van rente en aflossing. Wanneer de betaling daarvan onvoldoende verzekerd is, kunnen op den duur ernstige moeilijkheden niet uitblijven.

Is dit alles reeds het geval in normale tijden, wanneer zich op de geldmarkt geen bijzondere moeilijkheden voordoen, hoeveel te meer klemt dit in een tijd als wij thans doormaken, nu die markt gevoeliger is dan ooit te voren. Het advies om een „vlotte leeningspolitiek” te voeren is een al te simplistisch advies. Om vlot te kunnen leenen, moet er een wederpartij zijn, die bereid is het gevraagde crediet te verschaffen. Deze keerzijde van de medaille mag de Regeering nimmer uit het oog verliezen. Dit beteekent niet, dat zij het verleen van nieuwe credieten moet stopzetten. Het beteekent wel, dat zij zich bij het verleen daarvan er terdege rekenschap van moet geven, dat de zaak, waarvoor het crediet gegeven wordt, dit waard is en dat de terugbetaling redelijkerwijs is verzekerd. Alleen wanneer deze beginselen worden in acht genomen, kan er op worden gerekend, dat, nadat de tegenwoordige acute moeilijkheden voorbij zullen zijn, op de geldmarkt de middelen zullen kunnen worden gevonden, die de Regeering, wil zij haar bovenaangeduide plannen volvoeren, zal behoeven.

Daarnaast zal bij het financieren van industriele ondernemingen op het volgende gelet moeten worden.

Uit een verkeerde stimuleering van de productie voor de binnenlandsche markt zouden ernstige gevaren kunnen ontstaan voor onze betalingsbalans. Grondstoffen, die wij bijna steeds, werktuigen, die wij somtijds uit het buitenland moeten invoeren, moeten met buitenlandsche deviezen worden betaald. Kunnen de daarmee vervaardigde producten alleen op de binnenlandsche markt worden verkocht, dan leveren zij geen buitenlandsche deviezen op. Dit behoefde geen bezwaar op te leveren, indien ten gevolge van het stimuleeren der binnenlandsche productie de invoer van het buitenlandsche product afnam, zonder dat daartegenover een evenredige vermindering van Nederlandschen uitvoer stond. Bij het steeds toenemende streven naar onderlinge gelijkmaking der bedragen van den in- en uitvoer tusschen de verschillende landen bestaat allerminst

de zekerheid, dat dit het geval zal zijn. Dit moet wel in het oog worden gehouden, wil men voorkomen, dat ook in Nederland deviezenmoeilijkheden of grondstoffennood zullen ontstaan, gelijk die zich in sommige andere landen reeds hebben voorgedaan. Wij moeten ons dus steeds voor oogen houden, dat datgene, wat wij doen tot vergrooting der werkgelegenheid, ook inderdaad op den duur tot blijvende verruiming van de totale werkgelegenheid zal moeten leiden en niet tot gevolg zal mogen hebben een louter tijdelijke of plaatselijke opvoering der binnenslandsche conjunctuur, gevolgd door een economische en financiële inzinking, aan welker gevolgen, ook moreel en sociaal, men slechts met huivering kan denken.

Bij het op dit terrein te voeren beleid zal voortvarendheid met voorzichtigheid moeten gepaard gaan. Wie zich daarvan rekenschap geeft, zal niet te spoedig klaar zijn met zijn oordeel, dat de Regeering niet actief genoeg optreedt, dat zij de werkverruiming op industrieel en ander terrein niet met voldoende spoed bevordert. Er worden tegenover de welvaartspolitiek, die de Regeering voert, maar al te dikwijls als meer doeltreffend — veelal onderling strijdige — plannen aanbevolen, waarvan de aantrekkelijkheid daardoor wordt veroorzaakt, dat de uitvoerbaarheid niet aan de practijk is getoetst. De Regeering zou niet gaarne beweren, dat zij alleen de wijsheid bezit, doch zij meent wel te mogen zeggen, dat alle plannen, die de pretentie hebben, dat zij in tegenstelling met de politiek, die de Regeering voert, den weg wijzen „uit de crisis”, ten eenenmale miskennen, van hoe geweldige beteekenis voor den huidige toestand de internationale factoren zijn, waarop de Regeering maar een uiterst beperkten invloed vermog te oefenen. Zoolang niet deze internationale factoren veranderen, zal ons volk zich, of het wil of niet, hebben te schikken in de onvermijdelijke daling van zijn welvaartspeil. Dit is een onaangename, harde waarheid, die wij hebben te aanvaarden. Men ontkomt niet aan de macht der feiten door te doen, alsof die feiten niet bestaan.

Ten slotte concentreert zich alles om de beslissende vraag: hoe de totale koopkracht te vermeerderen van het geheele volk, zonder den één een kans te geven die men den ander ontnemt. Dit bereikt men *alléén* door meer export van goederen en diensten, zoowel vanuit het moederland als vanuit de Indiën en daarop moet dus de aandacht der Regeering en van iederen belanghebbende individueel tot het uiterste gespannen blijven. Een verbetering in deze richting — maar deze is, hoeveel moeite op dit gebied ook onafgebroken gedaan wordt, mede afhankelijk van de houding van het buitenland — zou zeer spoedig een verbetering van den geheelen toestand ten gevolge hebben.

Een absolute voorwaarde voor eenig succes op dit gebied, althans voor zoover de industrie en het transport betreft, is een prijsniveau, dat concurrentie op de wereldmarkt mogelijk maakt. En daarmee komt men automatisch weer bij de aanpassing terecht, die het uitgangspunt is van het Regeeringsbeleid.

Ten slotte veroorlooft de ondergeteekende zich nog eenige mededeelingen te doen omtrent den stand der kas.

De kaspositie was op 7 September jl. als volgt:

Verplichtingen:

Schatkistbiljetten in omloop	f 386 810 000,—
Schatkistpromessen in omloop	151 850 000,—
Uitstaand schatkistpapier	f 538 660 000,—

BIJLAGEN,
behoorende bij de Nota, betreffende
den toestand van 's Rijks financiën,
overgelegd bij de ontwerp-Rijks-
begrooting voor het dienstjaar 1936.

Bijlage A.

ALGEMEENE VERZAMELSTAAT DER RIJKSBEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1936.
TITEL A. GEWONE DIENST.

OMSCHRIJVING.	Geramd voor 1936.	Toegestane uit- gaven en geraamd de Middelen voor 1935. ¹⁾	Verschil tusschen de raming voor 1936 en de bedragen, toegestaan (geramd) voor 1935.		Vernoodelijk beloop der uit- gaven en vernoe- delijke opbrengst der Middelen voor 1934. ²⁾
			Meer.	Minder.	
UITGAVEN.					
Totalen der titels A van de hoofd- stukken der begrooting van uitgaven.					
Hfdst. I. Huis der Koningin . . .	f 1 550 000,—	f 1 550 000,—			f 1 428 419,40
” II. Hooge Colleges van Staten en Kabinet der Koningin. . .	1 881 569,—	1 896 193,—		f 14 624,—	1 794 747,11
” III. Buitenlandsche Zaken. . .	3 429 219,—	3 608 000,—		178 781,—	3 311 556,78
” IV. Justitie	26 047 882,—	25 989 907,—	f 57 975,—		25 122 307,64
” V. Binnenlandsche Zaken . .	17 751 445,—	17 005 106,—	746 339,—		12 594 654,—
” VI. Onderwijs, Kunsten en We- tenschappen	150 678 415,—	148 132 800,—	2 545 615,—		148 170 095,68
” VII.A. Nationale Schuld	147 045 211,—	146 712 887,—	332 324,—		145 645 775,42
” VII.B. Financiën	58 770 832,—	80 382 644,—		21 611 812,—	56 301 844,67
” VIII. Defensie	87 646 126,—	87 712 505,—		66 379,—	85 673 537,—
” IX. Waterstaat.	50 573 300,—	46 454 598,—	4 118 702,—		62 887 356,60
” X. Handel, Nijverheid en Scheep- vaart	12 255 940,—	4 248 529,—	8 007 411,—		4 672 867,02
” XI. Landbouw en Visserij. .	7 778 627,—	8 520 127,—		741 500,—	8 418 688,36
” XII. Sociale Zaken	128 415 187,—	121 086 857,—	7 328 330,—		106 907 142,—
” XIII. Koloniën.	17 090 909,—	17 061 519,—	29 390,—		5 134 843,—
” XIV. Onvoorziene Uitgaven. . .	30 000,—	30 000,—			6 161,75
MIDDELEN.					
Totaal van den ramingsstaat (titel A).					
	f 710 944 662,—	f 710 391 672,—	f 23 166 086,— 552 990,—	f 22 613 096,—	f 668 069 996,43
	601 988 638,—	625 530 287,—		23 541 649,—	610 249 875,—
Voordelig saldo					
Nadeelig saldo.					
	f 108 956 024,—	f 84 861 385,—			f 57 820 121,43

¹⁾ Cijfers der vastgestelde begrooting 1935, gegroepeerd volgens de tegenwoordige departementale indeeling.

²⁾ De in deze kolom vermelde bedragen zijn gegroepeerd volgens de tegenwoordige departementale indeeling.

TITEL B. KAPITAALDIENST.

OMSCHRIJVING.	Geraamd voor 1936.	Toegestane uit- gaven en geraam- de Middelen voor 1935. 1)	Verschil tusschen de raming voor 1936 en de bedragen, toegestaan (geraamd) voor 1935.		Vermoedelijk beloop der uit- gaven en vermoe- delijke opbrengst der Middelen voor 1934. 2)
			Meer.	Minder.	
UITGAVEN.					
Totalen der titels B van de hoofd- stukken der begrooting van uitgaven.					
Hfdst. V. Binnenlandsche Zaken . .	f 13 182 500,—	f 10 070 400,—	f 3 112 100,—		f 8 505 702,—
„ VIIA. Nationale Schuld	6 780 000,—	780 000,—	6 000 000,—		898 183 500,—
„ VII B. Financiën	61 156 034,—	38 105 786,—	23 050 248,—		63 449 772,05
„ VIII. Defensie	322 000,—	287 000,—	36 000,—		169 315,—
„ IX. Waterstaat.	10 164 000,—	6 690 000,—	3 474 000,—		22 541 074,75
„ XI. Landbouw en Visserij. .	320 000,—	350 000,—		f 30 000,—	121 259,99
	f 91 925 534,—	f 56 283 186,—	f 35 672 348,— 35 642 348,—	f 30 000,—	f 992 970 623,79
MIDDELEN.					
Total van den ramingsstaat (titel B)	23 744 470,—	19 420 276,—	f 4 324 194,—		93 251 836,—
Voordeelig saldo					
Nadeelig saldo.	f 68 181 064,—	f 36 862 910,—			f 899 718 787,79

GEHEELE DIENST.

S A L D I.	Geraamd voor 1936.	Vastgestelde begrooting 1935.	Vermoedelijke uitkomst dienst 1934.
Voordeelig saldo titel A.			
Nadeelig saldo ” A.	f 108 956 024,—	f 84 861 385,—	f 57 820 121,43
Voordeelig saldo titel B.			
Nadeelig saldo ” B.	68 181 064,—	36 862 910,—	899 718 787,79
Voordeelig saldo Geheele dienst. . .			
Nadeelig ” ” ”	f 177 137 088,—	f 121 724 295,—	f 957 538 909,22

1) Zie eerste noot op voorgaande pagina.
2) Zie tweede noot op voorgaande pagina.

Afdeeling.	OMSCHRIJVING.	R A M I N G voor 1936.
	TITEL A. GEWONE DIENST.	
	Hoofdstuk I. Huis der Koningin	f 1 200,—
	Hoofdstuk II. Hooge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	63 911,—
	Hoofdstuk III. Departement van Buitenlandsche Zaken	693 468,—
	Hoofdstuk IV. Departement van Justitie	5 800 342,—
	Hoofdstuk V. Departement van Binnenlandsche Zaken	11 587 344,—
	Hoofdstuk VI. Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen:	
I	Departement	f 35 175,—
II	Hooger onderwijs.	2 997 690,—
III	Voorbereidend hooger en middelbaar onderwijs	1 672 900,—
IV	Nijverheidsonderwijs	203 245,—
V	Lager onderwijs	8 583 225,—
VI	Overige ontvangsten betreffende het onderwijs.	58 600,—
VII	Kunsten en wetenschappen	155 780,—
VIII	Pensioensontvangsten, voor zoover niet opgenomen in vorige afdeelingen	186 000,—
IX	Overige ontvangsten betreffende Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	25 000,—
	Totaal Hoofdstuk VI	13 917 615,—
	Hoofdstuk VII A. Nationale Schuld	36 378 240,—
	Hoofdstuk VII B. Departement van Financien:	
	Grondbelasting	f 10 125 000,—*
	Inkomstenbelasting	74 600 000,—*
	Vermogensbelasting	18 375 000,—*
	Verdedigingsbelasting I.	8 000 000,—
	Belasting van de doode hand	2 000 000,—
	Dividend- en tantièmebelasting	12 000 000,—*
	Rechten op den invoer	84 000 000,—
	Statistiekrecht	1 600 000,—
	Accijns op zout.	2 500 000,—

* Hoofdsom en opcenten.

Middelen van de Rijksbegrooting voor het dienstjaar 1936.

R A M I N G voor 1935.	V E R S C H I L tusschen de raming voor 1936 en die voor 1935.		DIENSTJAAR 1934. Vernoodelijke opbrengst.
	Meer.	Minder.	
f 1 200,—		f 323,—	f 1 200,—
64 234,—			59 780,—
618 468,—	f 75 000,—		906 033,—
5 457 140,—	343 202,—		5 859 257,—
18 404 141,—		6816 797,—	16 497 022,—
f 36 650,—	f 15 225,—	f 1 475,—	f 34 727,—
2 982 465,—			2 817 230,—
1 739 275,—	29 170,—	66 375,—	1 666 170,—
174 075,—		650 232,—	202 907,—
9 233 457,—	18 600,—		8 454 247,—
40 000,—		100,—	58 774,—
155 880,—		14 000,—	154 870,—
200 000,—		75 000,—	185 775,—
100 000,—			25 997,—
14 661 802,—		62 995,—	807 182,—
60 873 291,—		Minder	f 744 187,—
f 9 870 000,—*	f 255 000,—		f 9 718 000,—
61 200 000,—*	13 400 000,—		59 500 000,—
17 515 000,—*	860 000,—		17 637 000,—
9 200 000,—	2 000 000,—	f 1 200 000,—	9 000 000,—
12 000 000,—*			1 281 000,—
97 500 000,—		13 500 000,—	13 192 622,—
1 800 000,—		200 000,—	82 190 166,—
2 000 000,—	500 000,—		1 769 815,—
			2 117 572,—
			13 600 697,—
			66 177 965,—

RAMING voor 1935.	VERSCHIL tusschen de raming voor 1936 en die voor 1935.				DIENSTJAAR 1934. Vermoedelijke opbrengst.
	Meer.		Minder.		
f 6500 000,— 2 800 000,—* 31 000 000,—* 10 000 000,— 50 000 000,—* 34 000 000,— 550 000,— 81 500 000,— 16 000 000,—* 11 500 000,— 33 000 000,— 5 000 000,—		f 3 000 000,— 1 000 000,—	f 1 500 000,— 100 000,— 2 750 000,— 3 000 000,— 75 000,— 21 500 000,—	f 43 825 000,—	f 6 196 569,— 2 718 288,— 30 344 725,— 10 201 836,— 52 921 494,— 31 341 402,— 497 374,— 54 416 542,— 17 509 278,— 11 302 408,— 34 840 203,— 4 769 763,—
f 492 935 000,—		f 23 515 000,—		f 205 527,—	f 453 466 057,—
f 9 420 861,—	Meer	f 30 919 115,—	Minder	f 20 310 000,—	11 079 566,—
f 502 355 861,—	Meer	f 10 609 115,—			f 464 545 623,—
f 78 500,— 3 953 032,— 3 319 261,— <i>Memorie.</i>	f 8 300,—		f 199 705,— 5 822,—	f 77 220,— 6 098 008,— 3 945 718,— 46 024,—	
7 350 793,—				f 205 527,—	10 166 970,—
			Minder	f 197 227,—	
f 17 200,— 143 509,— 3 745,— <i>Memorie.</i>	f 300,—		f 11 950,— 3 745,—		f 16 867,— 1 504 669,— 3 535,— 53 785,— 4 958 760,— 68 416,— 8 697,— 10 830,— 1 459 552,— 273 118,— 10 885,—
9 500,— 10 850,— 1 460 452,— 236 720,— 11 635,— 248 500,— 12 000,— 80 000,—			9 500,— 200,— 1 402 167,— 229 100,— 2 135,— 9 803,—		11 690,— 745 323,—
2 234 111,—		20 300,—	Minder	f 1 648 300,—	9 126 127,—
				1 668 600,—	

Afdeeling.	OMSCHRIJVING.	R A M I N G voor 1936.
	Hoofdstuk X. Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart	f 2 408 224,—
	Hoofdstuk XI. Departement van Landbouw en Visserij	2 149 481,—
	Hoofdstuk XII. Departement van Sociale Zaken	7 671 781,—
	Hoofdstuk XIII. Departement van Koloniën	612 679,—
	Hoofdstuk XIV. Overige ontvangsten	<i>Memorie.</i>
	Totaal Titel A. Gewone dienst	f 601 988 638,—
	TITEL B. KAPITAALDIENST.	
	Hoofdstuk V. Departement van Binnenlandsche Zaken	
	Hoofdstuk VIIA. Nationale Schuld	13 821 000,—
	Hoofdstuk VIIB. Departement van Financiën	9 401 470,—
	Hoofdstuk VIII. Departement van Defensie	
	Hoofdstuk IX. Departement van Waterstaat	320 000,—
	Hoofdstuk X. Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart	
	Hoofdstuk XI. Departement van Landbouw en Visserij	202 000,—
	Hoofdstuk XIII. Departement van Koloniën	<i>Memo'ie.</i>
	Totaal Titel B. Kapitaaldienst	f 23 744 470,—

R A M I N G voor 1935.	V E R S C H I L tusschen de raming voor 1936 en die voor 1935.		D I E N S T J A A R 1934. Vermoedelijke opbrengst.
	Meer.	Minder.	
f 2 174 550,—	f 238 674,—	f 538 094,—	f 13 602 668,— 1)
2 687 575,—			
8 009 380,—		337 599,—	9 069 455,—
637 741,—		25 062,—	637 078,—
<i>Memorie.</i>			
f 625 530 287,—		f 23 541 649,—	f 610 249 875,—
8 550 500,—		8 550 500,—	15 257 948,—
1 208 926,—	f 12 612 074,—		26 461 786,—
3 271 000,—	6 130 470,—		42 035 377,—
430 000,—		430 000,—	1 941 011,—
5 781 850,—		5 461 850,—	7 346 914,—
<i>Memorie.</i>			208 800,— 1)
178 000,—	24 000,—		
<i>Memorie.</i>			
f 19 420 276,—	f 4 324 194,—		f 93 251 836,—

1) Deze ontvangsten betreffen die van het voormalig Departement van Economische Zaken.

Bijlage C.

Overzicht van de hoofdstukken van den GEWONEN DIENST (1936 en 1935) met ontvangsten. (Voor zooveel betreft hoofdstuk

	1936.			
	Uitgaven.	Ontvangsten.	Saldo.	
			Voordeelig.	Nadeelig.
Hoofdstuk I	f 1 550 000,—	f 1 200,—	—	f 1 548 800,—
" II	1 881 569,—	63 911,—	—	1 817 658,—
" III	3 429 219,—	693 468,—	—	2 735 751,—
" IV	26 047 882,—	5 800 342,—	—	20 247 540,—
" V	17 751 445,—	11 587 344,—	—	6 164 101,—
" VI	150 678 415,—	13 917 615,—	—	136 760 800,—
" VIIA	147 045 211,—	36 378 240,—	—	110 666 971,—
" VIIB	58 770 832,—	*) 40 339 976,—	—	18 430 856,—
" VIII	87 646 126,—	7 153 566,—	—	80 492 560,—
" IX	50 573 300,—	585 811,—	—	49 987 489,—
" X	12 255 940,—	2 408 224,—	—	9 847 716,—
" XI	17 778 627,—	2 149 481,—	—	5 629 146,—
" XII	128 415 187,—	7 671 781,—	—	120 743 406,—
" XIII	17 090 909,—	612 679,—	—	16 478 230,—
" XIV	30 000,—	Memorie.	—	30 000,—
Belastingen.	—	472 625 000,—	f 472 625 000,—	—
Total.	f 710 944 662,—	f 601 988 638,—	f 472 625 000,—	f 581 581 024,— 108 956 024,—

*) Zonder belastingen.

vermelding van de vermeerdering of vermindering van het saldo van uitgaven en
VII B met uitschakeling van de belastingen.)

1935.				Vergelyking der saldi.			
Uitgaven.	Ontvangsten.	Saldo.		Voordeelige saldi.		Nadeelige saldi.	
		Voordeelig.	Nadeelig.	1936.		1936.	
				Meer.	Minder.	Meer.	Minder.
f 1 550 000,—	f 1 200,—	—	f 1 548 800,—	—	—	—	—
1 896 193,—	64 234,—	—	1 831 959,—	—	—	—	f 14 301,—
3 608 000,—	618 468,—	—	2 989 532,—	—	—	—	253 781,—
25 989 907,—	5 457 140,—	—	20 532 767,—	—	—	—	285 227,—
17 005 106,—	18 404 141,—	f 1 399 035,—	—	—	f 1 399 035,—	f 6 164 101,—	—
148 132 800,—	14 661 802,—	—	133 470 998,—	—	—	3 289 802,—	—
146 712 887,—	60 873 291,—	—	85 839 596,—	—	—	24 827 375,—	—
80 382 644,—	*) 9 420 861,—	—	70 961 783,—	—	—	—	52 530 927,—
87 712 505,—	7 350 793,—	—	80 861 712,—	—	—	130 848,—	—
46 454 598,—	2 234 111,—	—	44 220 487,—	—	—	5 767 002,—	—
4 248 529,—	2 174 550,—	—	2 073 979,—	—	—	7 773 737,—	—
8 520 127,—	2 687 575,—	—	5 832 552,—	—	—	—	203 406,—
121 086 857,—	8 009 380,—	—	113 077 477,—	—	—	7 665 929,—	—
17 061 519,—	637 741,—	—	16 423 778,—	—	—	54 452,—	—
30 000,—	Memorie.	—	30 000,—	—	—	—	—
—	492 935 000,—	492 935 000,—	—	—	20 310 000,—	—	—
f 710 391 672,—	f 625 530 287,—	f 494 834 035,—	f 579 195 420,—	—	f 21 709 035,—	f 55 673 246,—	f 53 287 642,—
			84 861 385,—	—		2 385 604,—	

Voordeelige saldi 1936 minder f 21 709 035,—
Nadeelige " 1936 meer 2 385 604,—

f 24 094 639,—

Bijlage **D**.

Staat van de opbrengst van 's Rijks middelen

BENAMING DER MIDDELEN.	Dienst 1925.	Dienst 1926.	Dienst 1927.	Dienst 1928.	Dienst 1929.
<i>Belastingen in verband met de buitengewone omstandigheden.</i>					
Oorlogswinstbelasting	f 280 732,78	f 333 453,—	—	—	—
<i>Overige belastingen.</i>					
Grondbelasting *	f 19 261 191,44	f 19 749 199,55	f 20 349 426,56	f 20 910 959,97	f 21 502 443,86
Personeele belasting.	25 366 444,71	25 960 975,07	28 474 390,10	<i>b)</i> 26 289 614,05	27 942 781,57
Inkomstenbelasting *	83 285 631,87	85 533 973,40 ⁵	93 113 461,46	<i>c)</i> 85 715 872,09	87 091 531,62
Dividend- en tantiëmebelasting *	18 035 425,96	18 881 885,89	19 451 721,41	18 178 297,64	22 378 045,29
Vermogensbelasting *	12 178 679,14	12 845 539,05 ⁵	13 437 109,67	14 148 491,29	15 128 960,51
Verdedigingsbelasting I					
Belasting van de doode hand					
Accijns op suiker *	42 351 870,35	43 799 768,50	44 378 429,12	47 655 237,92	48 627 258,51
Accijns op wijn *	2 522 486,88	2 841 855,89	2 709 203,49	2 689 496,81	2 659 367,53
„ „ binnenlandsch en buitenlandsch gedistilleerd *	47 369 814,93	46 375 623,50	46 065 813,51	44 999 027,04	<i>j)</i> 35 491 132,45
„ „ zout	2 033 355,72	2 078 641,41	2 130 869,39	1 974 177,—	1 979 773,23
„ „ bier*	12 555 699,09	12 646 339,41	13 454 772,37	14 668 791,38	14 968 124,17
„ „ geslacht	9 896 892,13	9 686 476,30	10 335 425,25	10 981 717,12	12 386 847,57
„ „ tabak	18 894 630,78	22 514 803,24	22 767 180,20	23 206 934,18	26 458 652,18
Belasting op speelkaarten	97 170,33	<i>m)</i> 49 955,91	—	—	—
„ „ rijwielen	6 481 737,—	<i>n)</i> 4 616 755,50	<i>n)</i> 2 702 385,60	<i>n)</i> 619 063,70	—
Zegelrechten*	24 455 261,43	25 120 826,28	26 678 550,19	27 435 429,85	27 904 783,26
Registratierechten	22 263 359,06	21 292 363,03	23 099 435,52	27 208 926,35	33 971 560,60
Rechten van successie en van overgang bij overlijden	45 143 993,81	47 709 215,20	<i>p)</i> 47 238 466,84	<i>p)</i> 39 471 750,48	50 410 123,18
Rechten op den invoer.	<i>q)</i> 44 520 896,48	57 214 044,08	53 718 952,41	62 866 141,81	67 370 195,25
Belasting op gouden en zilveren werken . .	996 230,36	908 762,61	991 812,86	1 064 864,26	1 078 691,68
Omzetbelasting					
Statistiekrecht	4 193 350,35	4 140 136,74	4 359 078,78 ⁵	4 564 742,09	4 655 259,33
Couponbelasting					
Domeinen	f 441 904 121,82	f 463 997 140,57	f 480 506 484,73 ⁵	f 474 649 535,03	f 502 005 531,79
Opbrengst der Staatsloterij	3 917 155,35 ⁵	4 605 039,83	4 494 718,51 ⁵	4 742 860,87	4 210 346,56
Opbrengst der uitgegeven akten voor de jacht en vischerij, van consenten voor de kustvischerij en van vergunningen, bedoeld in de Vogelwet van 1912	657 336,87	656 307,40	655 864,44	656 305,30	653 836,57
Lootsgelden.	266 411,70	256 427,10	252 468,16	260 169,91	256 351,19
Recht op de mijnen.	4 090 614,34	5 066 540,80	5 070 426,11	5 014 024,05	5 164 991,41
	<i>n)</i> 392 643,95	—	—	—	—
Algemeen totaal . .	f 451 228 284,03 ⁵	f 474 531 455,70	f 490 979 961,96	f 485 322 895,16	f 512 291 057,52

* Verhoogd met openleen (wet van 8 Dec. 1933, Stbl. n°. 663).

over de dienstjaren 1925 tot en met 1934.

TOELICHTINGEN.				
Dienst 1930.	Dienst 1931.	Dienst 1932.	Dienst 1933. (Voorloopig.)	Dienst 1934. (Voorloopig.)
Zie voor toelichtingen blz. 14.				
f 218,87	f 16 048,98	—	f 44 594,22	—
f 21 998 449,04 29 838 509,35 90 145 293,81 20 238 694,94 15 276 186,25	f a) 5 824 601,87 b) 2 666 246,47 85 753 069,50 18 738 382,01 14 843 318,99	f 5 823 374,54 b) 13 421,76 70 460 092,43 14 276 747,74 12 209 538,08	f 5 931 892,65 — 56 724 507,56 10 204 923,12 11 867 451,94	f a) 9 718 000,— — c) 59 500 000,— d) 13 192 621,95 e) 17 637 000,— f) 9 000 000,— g) 1 281 000,— h) 52 921 494,44 i) 2 718 287,60
53 136 991,95 2 581 142,23	52 628 685,13 2 308 966,08	52 867 264,05 2 297 154,55	h) 65 433 357,28 1 473 380,55	h) 52 921 494,44 i) 2 718 287,60
36 827 662,86 2 156 100,38 15 634 617,91 11 345 391,67 28 818 611,17 ^e	j) 37 835 584,65 2 098 338,46 14 429 988,57 8 570 123,32 29 134 197,12	32 849 724,18 2 249 205,94 11 452 961,30 6 690 429,98 26 109 258,50 ^e	30 974 315,75 2 011 121,13 k) 11 393 004,67 6 875 081,07 22 462 265,84	j) 30 344 725,15 2 117 571,99 k) 10 201 836,30 6 196 569,28 l) 31 341 402,16 ^e
— — 25 738 852,47 23 031 384,56	— — 22 731 677,51 14 557 017,27	— — 16 808 277,81 10 330 659,16	— — 14 786 537,84 11 009 459,31	— — o) 17 509 278,42 11 302 408,39
43 945 370,82 67 126 122,13 1 081 301,60	46 992 335,32 q) 64 151 248,49 888 914,96	35 862 236,44 q) 81 135 460,48 721 436,62	32 435 734,98 q) 95 808 279,72 727 531,70	p) 34 840 203,06 q) 82 190 166,02 497 373,56
4 029 945,13	3 124 578,26	s) 2 120 546,70	2 009 399,05 ^e	r) 54 416 542,44 s) 1 769 815,48 t) 4 769 763,36 ^e
f 4492 950 628,27 ^e	f 427 277 273,98	f 384 277 790,26 ^e	f 382 128 244,16	f 453 466 059,61
4 494 724,07 ^e 653 913,86	4 574 204,38 655 732,10	4 188 574,53 655 726,26	3 822 761,05 654 240,66	3 591 417,— 657 077,82
268 582,30 4 907 457,97 —	267 913,16 4 319 011,85 —	307 277,63 3 495 953,24 —	304 345,06 3 627 296,58 —	236 995,72 3 638 112,— —
f 503 275 306,48	f 437 094 135,47	f 392 925 321,92 ^e	f 390 536 887,51 ^e	f 461 639 662,15

LIJST VAN TOELICHTINGEN.

- a) De opbrengst der grondbelasting betreft een vierde van de hoofdsom dezer belasting. De overige drie vierden worden met ingang van 1 Januari 1931 uitgekeerd aan de gemeenten (wet van 15 Juli 1929, *Staatsblad* n°. 388). De belasting is krachtens de wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663) verhoogd met 20 opercenten op de aanslagen wegens gebouwde eigendommen.

b) Deze belasting is met ingang van 1 Januari 1928 verlaagd bij de wet van 28 December 1926 (*Staatsblad* n°. 432) en wordt met ingang van het belastingjaar 1931 geheven ten bate van de gemeenten (wet van 15 Juli 1929, *Staatsblad* n°. 388). De nog ontvangen bedragen in 1931 en 1932 betreffen vroegere belastingjaren.

c) Het tarief van de inkomstenbelasting is verlaagd bij de wet van 15 Maart 1928 (*Staatsblad* n°. 62) en herzien bij de wet van 26 April 1934 (*Staatsblad* n°. 217). De opbrengst over 1934 is verhoogd door de wet van 14 December 1933 (*Staatsblad* n°. 691), krachtens welke wet de heffingen, welke vroeger ten bate van het Leeningfonds 1914 kwamen, vanaf 1 Januari 1934 in de Middelen worden opgenomen. Verder worden krachtens de wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663) 20 opercenten geheven.

d) Verhoogd krachtens de wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663) met 33 opercenten en tevens door de wet van 14 December 1933 (*Staatsblad* n°. 691).

e) Verhoogd krachtens de wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663) met 35 opercenten en eveneens door de wet van 14 December 1933 (*Staatsblad* n°. 691).

f) Deze belasting wordt niet meer geheven ten bate van het Leeningfonds 1914 (wet van 14 December 1933, *Staatsblad* n°. 691), maar ten bate van de Rijksmiddelen (wet van 8 December 1933, *Staatsblad* n°. 663).

g) Geheven krachtens de wet van 5 October 1934 (*Staatsblad* n°. 528).

h) De opbrengst over 1933 betreft f 55 994 044,41 hoofdsom en f 9 439 312,87 aan opercenten geheven krachtens de wet van 24 December 1932 (*Staatsblad* n°. 634). Deze 20 opercenten worden geheven tot 1 Juli 1934. Verder worden geheven 10 opercenten van 1 Januari 1934 tot 1 Januari 1939 (wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663).

i) Verhoogd met de 80 opercenten krachtens de wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663).

j) Verlaagd bij de wet van 7 Februari 1929 (*Staatsblad* n°. 37) en verhoogd bij de wet van 29 Januari 1931 (*Staatsblad* n°. 25). Krachtens de wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663) worden 10 opercenten geheven.

k) De opbrengst over 1933 betreft f 10 267 668,90 hoofdsom en f 1 125 335,77 aan opercenten geheven krachtens de wet van
- 24 December 1932 (*Staatsblad* n°. 634). Deze 15 opercenten worden geheven tot 1 Juli 1934 (wet van 8 December 1933, *Staatsblad* n°. 663).

l) De accijns op tabak is verhoogd bij de wet van 20 December 1924 (*Staatsblad* n°. 556) en bij de wet van 29 December 1933 (*Staatsblad* n°. 769).

m) Bij de wet van 27 December 1926 (*Staatsblad* n°. 414) vanaf 1 April 1927 ingetrokken. De opbrengst tot dien datum is niet opgenomen, omdat de teruggaven wegens niet gebruiikte spellen de ontvangingen overtroffen.

n) Volgens art. 39 der wet van 30 December 1926 (*Staatsblad* n°. 464) behoort 30 pct. van de opbrengst der rijwielenbelasting over 1926, 60 pct. van die opbrengst over 1927 en 90 pct. van die over 1928 tot de inkomsten van het Wegenfonds. De opbrengst over de volgende jaren is geheel voor het Wegenfonds bestemd.

o) Verhoogd met opercenten (80 resp. 100) krachtens de wet van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 663).

p) Verlaagd ingevolge de wet van 28 December 1926 (*Staatsblad* n°. 429), welke in werking treedt op 1 Januari 1927 en eerst na September 1927 haar invloed doet gevoelen in verband met de wijze van invordering van dit middel.

q) De invoerrechten naar de waarde, welke worden geheven krachtens de Tariefwet 1924 (*Staatsblad* n°. 568), laatste-lijk gewijzigd bij de wet van 29 Januari 1931 (*Staatsblad* n°. 25), worden met ingang van 1 Januari 1932 verhoogd krachtens de wet van 19 December 1931 (*Staatsblad* n°. 530). Tot versteking der invoerrechten wordt eveneens met ingang van 1 Januari 1932 een bijzonder invoerrecht op benzine geheven. (Wet van 19 December 1931, *Staatsblad* n°. 527). De opbrengst over 1933 betreft f 79 781 826,60 hoofdsom en f 16 026 453,92 aan opercenten geheven krach-tens de wet van 24 December 1932 (*Staatsblad* n°. 634). Betreffende den dienst 1934 moge worden verwezen naar de wetten van 8 December 1933 (*Staatsblad* n°. 664), 14 December 1933 (*Staatsblad* n°. 691) en 17 Mei 1934 (*Staatsblad* n°. 260).

r) (geheven krachtens de wet van 25 October 1933 (*Staatsblad* n°. 546).

s) Niet ingang van 1 Augustus 1932 wordt ook statistiekrecht bij in- en uitvoer op postpakketten geheven (wet van 27 Juli 1931, *Staatsblad* n°. 325).

t) (geheven krachtens de wet van 29 December 1933 (*Staatsblad* n°. 780).

u) Zie voor de met 1 April 1920 in werking getreden regeling van het mijnrecht de wet van 26 Maart 1920 (*Staatsblad* n°. 157). De heffing is vanaf 1 April 1925 tijdelijk geschorst ingevolge de wet van 23 Juni 1925 (*Staatsblad* n°. 244).

Zilverbons in omloop	f 1 215 306,—
Renteloos voorschot door De Nederlandsche Bank verstrekt	5 339 039,37
Schuld aan het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds, in rekening-courant	53 822 414,45
Schuld aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie, in rekening-courant ...	72 526 571,13
Schuld aan de Rijksverzekeringsbank, in rekening-courant	4 032 647,72
Schuld aan de Rijkspostspaarbank, in rekening-courant	49 695 293,11
Schuld aan de Indische Pensioenfondsen, in rekening-courant	10 024 525,08
Schuld aan Kamers van Koophandel, Winkloozenkassen en andere instellingen	2 564 645,43
	f 737 880 442,29

Vorderingen:

Vordering in rekening-courant op:	
Nederlandsch-Indië	f 121 254 976,92
Suriname	12 680 466,48
Curacao	1 212 485,22
Voorschotten op ult. Juli	
jl. aan gemeenten verstrekt op aan haar uit te keeren hoofdsom der personeele belasting, aandeel in de hoofdsom der grondbelasting en der gemeentefondsbelasting, alsmede opcenten op die belastingen en op de vermogensbelasting	4 968 163,98
Kasvorderingen op het buitenland:	
<i>a.</i> Duitschland:	
Krediet B f 104 975 041,61	
<i>b.</i> Polen	
(relief-krediet)	347 100,—
<i>c.</i> Oostenrijk (levensmiddelen en reliefkrediet)	15 878 128,—
	f 121 200 269,61
Saldo-tegoed der postrekeningen van Rijkscomptabelen	36 168 538,42
Saldo-tegoed van het Rijk bij de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	92 450,46
Vordering op het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen, in rekening-courant	1 362 709,69
Vordering op de Staatsmijnen, in rekening-courant	8 500 000,—
Vordering op het Staatsmuntbedrijf, in rekening-courant	422 275,80

Vordering op het Staats- bedrijf der Algemeene Lands- drukkerij, in rekening-cou- rant	f 140 532,88
Vordering op het Staats- visschershavenbedrijf, in re- kening-courant	148 266,13
Vordering op het Land- bouw-crisisfonds, in reke- ning-courant	21 461 245,93
Vorderingen op andere in- stellingen, in rekening-cou- rant	125 294,40
	<u>f 329 737 675,92</u>
	<u>f 408 142 766,37</u>

Op 7 September 1935 bedroeg het totaal der aan gemeenten
verstrekte kasgeldleeningen een bedrag van f 31,3 miljoen.

De Minister van Financiën,
OUD.